

Werkgroep Behoud de Peel

Jaarverslag 2004

Organisatie en financiën

Organisatie

Werkgroep Behoud de Peel (WBdP) werd in 1978 opgericht en is vanaf 1983 een stichting. Het bestuur van WBdP bestaat uit 13 leden. Daarvan is Wim van Opbergen uit Deurne voorzitter, Erik Theunisen uit Asten secretaris en Harrie van den Berg uit Meijel penningmeester. Naast dit officiële bestuur zijn er nog enkele anderen binnen de Werkgroep actief. Verder krijgt de Werkgroep steun van diverse informanten over ontwikkelingen in ons grote werkgebied en van specialisten op wetenschappelijk en juridisch gebied. En niet te vergeten de onmisbare vrijwilligers die deelnemen aan de werkdagen in de Peel en soms ook met andere zaken, zoals dit jaar bijvoorbeeld de info-stands.

Drie leden van de Werkgroep werken full-time, via een ID-baan. De andere leden werken op vrijwillige basis. Ieder lid heeft een of meer eigen taken (zoals ammoniak, beheer, ruimtelijke ordening, landinrichting, etc.). Maandelijks wordt vergaderd om het beleid met elkaar af te stemmen. De 'ID-baners', plus een of meer andere bestuursleden hebben daarnaast twee-wekelijks werkoverleg.

WBdP heeft een kantoor, gevestigd in het 'Hofke van Marijke', Rembrandt van Rijnstraat 5, te Deurne.

Postadres: Postbus 139, 5750 AC Deurne
Het telefoonnummer is 0493-354411,
het faxnummer 0493-354435.

Ons E-mail-adres is wbdp@hetnet.nl

WBdP is aangesloten bij de Brabantse en Limburgse Milieufederatie en werkt verder samen met vele andere natuur- en milieuorganisaties zoals Stichting Natuur en Milieu, Staatsbosbeheer, Limburgs Landschap, Brabants Landschap, IVN, Natuurmonumenten en Vogelbescherming.

Daarnaast zijn er veel formele en informele contacten met de verschillende overheden: ministeries, de provincies Brabant en Limburg, de elf Peelgemeenten en twee waterschappen.

De Werkgroep heeft zitting in de Landinrichtingscommissie Peelvenen en in uitvoeringscommissies daarvan.

Mocht u tijd en zin hebben om actief mee te werken aan het behouden en ontwikkelen van de natuurwaarden in de Peel: de Werkgroep kan best nieuwe vrijwilligers gebruiken!

Financiën

In 2003 kwam de aanzegging van de gemeente Helmond en Deurne om de subsidie voor de 'ID-banen' te gaan wijzigen (ID-banen staat voor In- en Doorstroombanen). De overheid wil die doorstroming nu vergroten.

Om die reden hebben de gemeenten besloten de bestaande ID-banen in drie jaar af te bouwen. In 2004 moet onze stichting 10 % van de salariskosten betalen uit eigen middelen, 20% in 2005 en 30 % in 2006. In 2007 wordt de situatie van de subsidie voor onze drie ID-baanmedewerkers onzeker.

Het probleem is dat onze stichting onvoldoende middelen heeft om een reguliere baan te bekostigen, laat staan drie. De tijd is voorbij dat je structurele subsidies van (semi)overheden of instellingen kunt krijgen voor louter het dekken van loonkosten. Betere mogelijkheden biedt het aanvragen van financiële steun bij het uitvoeren van projecten. De subsidiegever ziet wat er tegenover staat en bindt zich slechts voor één of hooguit enkele jaren. Daarom heeft WBdP een drietal projecten geformuleerd, die goed aansluiten bij onze doelstelling. Allereerst verwierven we steun van het Wereld Natuurfonds voor een project waarin we de toepassing van Europese regelgeving proberen af te dwingen in situaties waarin de Nederlandse wetgeving tekort schiet in het terugdringen van de ammoniakneerslag in de Peel. Hetzelfde fonds steunt ons ook in onze reeds jarenlang slepende strijd om de verdroging van de Peel tegen te gaan. En tenslotte hebben wij de provincie Noord Brabant bereid gevonden om een project op het gebied van natuureducatie en duurzaamheid te steunen.

De gemeente Nederweert heeft aangekondigd de subsidiekraan dicht te draaien door in 3 jaar af te bouwen. De gemeente Deurne subsidieert tot op heden onze Werkgroep nog steeds niet. Dit ondanks het feit dat (of misschien wel doordat?) de 'vinger aan de pols' door WBdP betreffende milieu en ruimtelijke ordening erg nodig is. Gelukkig subsidiëren de andere acht gemeenten ons wel, met elk een jaarlijkse bijdrage van ongeveer 450 Euro.

Ook onze donateurs hebben ons weer in grote getale -en velen met een flinke gif- gesteund.

De projectsubsidies en ook de donaties hebben er aan bijgedragen dat 2004 financieel toch nog positief uitpakte.

Steun blijft noodzakelijk!

Zesentwintig jaar al strijdt WBdP voor de natuur- (en cultuur) belangen van de Peel. Jarenlang actie tegen vervening, ontginningen, ammoniakuitstoot, ontwatering, beregening, kassen, jacht en diverse andere bedreigingen. Maar ook jarenlang actief beheerswerk in de Peel, jarenlang actie voor nieuwe natuur, voor hydrologische bufferzones, voor bescherming van foerageergebieden van ganzen, kraanvogels en weidevogels, voor een goede recreatieve zoning, etc, etc. Dit werk blijft de komende jaren hard nodig. Voor de veiligstelling van de natuur is het aankopen ervan niet voldoende. De bescherming tegen de bedreigingen van buitenaf, de strijd voor een beter milieu, is evenzeer onmisbaar. Vanwege de hierboven geschetste bezuiniging op de ID-banen heeft WBdP extra giften en subsidies nodig om dit werk op dezelfde manier te kunnen blijven voortzetten.

Wij hopen daarom dat onze donateurs ons even trouw zullen blijven als de afgelopen jaren en zo mogelijk wat extra zullen steunen.

Ons gironummer is 5356520 ten name van Werkgroep Behoud de Peel te Meijel.

Giften aan WBdP worden erkend als giften voor een goed doel en zijn daarom aftrekbaar voor de belasting.

Zelf zullen we weer hard ons best doen om projectsubsidies te verkrijgen.

INHOUD

Organisatie en financiën...2
Onvoorstelbaar.....3
Ammoniak...4
Anti-verdroging...6
Landinrichting Peelvenen...8
Recreatie...11
Reconstructie-plannen...12
Ruimtelijke Ordening en Natuurbeschermingswet...14
Soeloop...16
Zeldzame vegetatie...16
Zandafgraving Hoogdonk...17
Flora- en Fauna...18
Arctische gasten in de Peel...19
Voorlichting en educatie...20
Peelwerk...21
Peelwerk en de vogelstand...23

Onvoorstelbaar....

Onvoorstelbaar eigenlijk dat Werkgroep Behoud de Peel zoveel tijd en energie moet stoppen in het proberen om de overheid zo ver te krijgen dat ze de Europese richtlijnen op het gebied van ammoniak op een goede manier toepast. Het blijkt toch overduidelijk uit diverse rapporten dat de ammoniakneerslag voor vrijwel alle kwetsbare natuurgebieden nog steeds veel te hoog is. Het zelfde geldt voor de beregeningen en drainages. Al jaren is bekend dat de Peel en vele andere natuurgebieden in deze regio sterk verdroogd zijn. Waarom pakt de overheid dit zelf niet aan?

Gelukkig lijkt het er op dat, na vele jaren van actie voeren en overleggen, onze actie tegen de verdroging nu vruchten begint af te werpen. Ander positief nieuws in dit jaarverslag is dat er in 2004 diverse hectares nieuwe natuur aan de Peel toegevoegd zijn. We hopen wel dat er ook snel werk gemaakt wordt van het verhogen van de waterstand op deze gronden, opdat het water in de Peel zelf 's zomers minder ver wegzakt. Dat is immers de belangrijkste functie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) rond de Peel.

Aankoop 29,4 ha bij Heidse Peel

Zoals op de volgende bladzijden onder 'Ammoniak' beschreven maken wij geen bezwaar wanneer de ammoniakneerslag tot een bepaalde grens toeneemt, als er tegelijkertijd op een andere plek binnen onze regio maar minstens evenveel wegvalt (dit wordt 'salderen' genoemd).

Eén van deze salderingen pakte heel gunstig uit. Een varkensbedrijf op heel korte afstand van een belangrijk veenputtencomplex in de Heidse Peel wilde verplaatsen. Op de

nieuwe plek nam de depositie (neerslag) van ammoniak op het staatsnatuurmonument de Rouwkuilen toe. Die toename werd in het kader van de Natuurbeschermingswet keurig gesaldeerd door middel van het intrekken van een milieuv vergunning daar in de buurt. Behalve bij de Rouwkuilen kwam het verplaatste bedrijf ook vrij dicht bij een bosgebied te liggen. De depositie op dat bos nam daardoor toe. Normaliter zouden wij daartegen op grond van de Europese IPPC-richtlijn bezwaar hebben gemaakt en saldering hebben gevraagd. In dit geval deden wij dat niet. Op de Heidse Peel neemt door de verplaatsing de depositie namelijk flink af. Dat gebied vinden we wat betreft de natuurwaarden belangrijker. Ook is de ammoniakuitstoot van het bedrijf op de nieuwe plek lager dan in de oude situatie. Een gunstige ruil dus.

Wat de ruil nog veel gunstiger maakte was dat het bedrijf bij de Heidse Peel maar liefst 29,4 ha landbouwgrond verkocht die in de EHS ligt. Tot december 2006 mag de grond nog door de boer worden gebruikt. Daarna gaat het naar Staatsbosbeheer en wordt natuur! Enkele jaren geleden heeft onze Werkgroep aan G.S. Limburg verzocht om rond de Heidse Peel landbouwgrond als EHS aan te wijzen, omdat dit in tegenstelling tot de andere Peelgebieden niet was gebeurd. Zulke EHS kan op vrijwillige basis door de overheid worden aangekocht, met de bedoeling om de bestaande natuur 'robuuster' te maken en aan elkaar te verbinden. G.S. honoreerde dat verzoek en nu is dus de eerste aankoop daarvan gerealiseerd. We hopen dat er spoedig meer volgt, want het is dringend nodig dat de uitdrogende Peelrestanten daar worden vernat.

GRIENDTSVEEN • Aan de rand van een wei met zeven koeien houden ze halt. Eromheen allemaal woeste natuur. „Het Weitje van Driessen”, zo noemt Werkgroep Behoud de Peel het cynisch.

Door deze laaggelegen wei van amper zes hectare moet het grondwater rondom ook kunstmatig laag worden gehouden. Wat funest is voor een paar honderd hectare Peelnatuur er direct omheer. „Wethouder Driessen van Horst heeft de wei opnieuw verpacht aan een boer, en niet aan Staatsbosbeheer. Vlak voor hij gedeputeerde van Landbouw werd”, vertelt vice-voorzitter Frans Swinkels van Werkgroep Behoud de Peel. Commissaris der koningin Berend-Jan baron van Voorst tot Voorst houdt zijn gezicht in de plooi als hij hoort welke kans zijn mede-provinciebestuurder heeft laten liggen. Dan beent hij, laarzen aan, zwijgend verder door de zompige Peel. Om zijn hals een strodas met oelvaars. Heeft hij „vanmorgen bewust omgedaan”. Van Voorst, zo is bekend, is een groot natuurlelhebber.

Een paar weken geleden rinkelde bij Werkgroep Behoud de Peel

Hoog bezoe

Commissaris der koningin Van Voorst tot Voorst bestudeert een pluk veenmos

De commissaris vraagt honderduit. Heeft de werkgroep genoeg vrijwilligers? Worden cultuur-historisch belangrijke venen en turfbanen, gegraven door turfstekers, niet door het hoogveen overspoeld? En mo-

Het 'weitje van Driessen'

In 1999 schrijft Twan Mientjes in het toenmalige Dagblad voor Noord-Limburg een reportage over het bezoek van de gouverneur van Limburg aan de Peel. Werkgroep Behoud de Peel was tot gastheer uitverkoren, omdat wij in dat jaar onze nota 'de Verheven Peel in de lift' hadden uitgegeven. Bovenstaand knipsel toont het begin van deze reportage.

Het gaat hier om een strook grond even ten zuiden van Griendtsveen. Het is gelegen aan de Soemeersingel, vlak bij de 'bajonetbocht', precies tussen de Deurnese Peel en Mariapeel in.

Wij hebben gedeputeerde Driessen later laten weten dat WBdP dit weitje pas zonder cynisme 'het weitje van Driessen' zou noemen, als de gemeente Horst -zijn oude standplaats in de tijd dat hij nog wethouder was- de pacht beëindigd had en de grond aan de overheid had verkocht.

Dat is eind 2004 eindelijk gebeurd. Het weitje zal aan Staatsbosbeheer worden overgedragen om het te vernatten en als natuur te beheren in overeenstemming met het landinrichtingsplan Peelvenen.

Ook al gaat het maar om zo'n 3,75 ha; de strook is belangrijk omdat zonder aankoop de gronden ten zuiden daarvan niet of moeilijk kunnen worden vernat.

Uiteindelijk gaat noch Staatsbosbeheer noch WBdP over de naamgeving van dit stukje 'nieuwe natuur'. Waarschijnlijk is daar een besluit van de gemeente Horst aan de Maas voor nodig en het is ons nog onbekend of 'het de gemeente Horst aan de Maas behaagt' haar oud-wethouder op deze manier te eren.

De vegetatie in de veenputten in de Heidse Peel zal duidelijk profiteren van de nieuwe EHS-aankoop

Ammoniak

WBdP heeft ook dit jaar weer alle milieuvergunningen van de (delen van) gemeentes binnen haar werkgebied gecontroleerd. Behalve aan de Nederlandse 'Wet ammoniak en veehouderij' besteedden we speciale aandacht aan het naleven van de Europese regelgeving, te weten de Habitatrichtlijn (via de Nederlandse Natuurbeschermingswet) en de IPPC-richtlijn (Integrated Pollution Prevention and Control). De IPPC-richtlijn stelt o.a. dat bij grote intensieve veehouderijbedrijven (meer dan 2000 plaatsen voor vleesvarkens, 40.000 stuks pluimvee of 750 zeugen) de beste technieken moeten worden toegepast en dat geen 'belangrijke verontreiniging' mag worden veroorzaakt.

Milieuvergunningen

Het toetsen van de milieuvergunningen doen we in een samenwerkingsproject met de Stichting Natuur en Milieu en de Gelderse Milieufederatie (GMF). De GMF controleert de vergunningen rond o.a. de Veluwe; WBdP in de Peel. Het project wordt verder ondersteund door de 12 provinciale milieufederaties, de 12 provinciale Landschappen en Natuurmonumenten. SBB neemt geen deel aan de coalitie, maar ondersteunt het project waar het haar terreinen betreft. Onze bezwaren en beroepen worden door de Limburgse, resp. de Brabantse Milieufederatie mede ondertekend.

We doen dit omdat de depositie (neerslag) van ammoniak vanuit de veehouderijbedrijven op de Peel en de andere natuurgebieden in de regio nog steeds veel te hoog is. Dat blijkt o.a. uit diverse rapporten van het R.I.V.M. en uit een recent rapport van Alterra en TNO. In 2010 zal in vrijwel alle natuurgebieden in Nederland de 'kritische depositie' voor de natuur nog worden overschreden. 'Kritische depositie' betekent de maximale ammoniakneerslag die de natuur kan verdragen. In de Peel is deze overschrijding nog fors. En dat terwijl in die rapporten al rekening gehouden is met toekomstige regelgeving dat de stallen emissie-arm moeten worden en met de aanname dat het aantal dieren zal afnemen door de marktontwikkeling!

De bezorgdheid die in deze rapporten wordt geuit, wordt in Nederland niet in het beleid vertaald. In tegendeel: de Nederlandse ammoniakwet en de reconstructieplannen maken zelfs weer een enorme toename mogelijk. De Europese regelgeving is daarom cruciaal geworden voor het voortbestaan en herstel van de natuur.

Voor al het begrip 'belangrijke verontreiniging' uit de IPPC-richtlijn is daarbij van belang. WBdP en de GMF zijn van mening dat van zo'n verontreiniging sprake is wanneer de neerslag van ammoniak, afkomstig van een veehouderijbedrijf, op de rand van een EHS-natuurgebied meer is dan 15 mol/ha/j (1 mol is 17 gram). Wij hanteren deze grens omdat die ook al jarenlang door het ministerie bij de Natuurbeschermingswet wordt gehanteerd. Wanneer de depositie meer is dan 15 mol en toeneemt wordt bezwaar gemaakt.

Om het aantal procedures te beperken heeft WBdP net als bij de Natuurbeschermingswet een 'salderingsmethode' geïntroduceerd: we laten uitbreidingen toe tot een bepaald maximum, op voorwaarde dat er elders in ons werkgebied minstens evenveel ammoniak uitstoot wegvalt d.m.v. het intrekken van een vergunning. Dit maximum stellen we voor de 'A-gebieden' (de belangrijkste EHS-gebieden) op een depositie van 300 mol/ha/j. Voor de 'B-gebieden' (de iets minder waardevolle gebieden) stellen we die grens op 600 mol.

We zijn van mening dat ook binnen 250 m van de EHS aan de IPPC-richtlijn dient te worden getoetst, ondanks het feit dat de Nederlandse ammoniakwet stelt dat dit niet hoeft. De ammoniakwet stelt weliswaar dat binnen deze afstand het aantal dieren niet toe mag nemen, maar laat het wel toe dat overgeschakeld wordt op een stalsysteem met meer emissie. Daarmee is ons inziens de IPPC-richtlijn onvoldoende in de Nederlandse wet opgenomen.

Volgens ons is het zo dat de IPPC-richtlijn het verplicht om het aantal varkens, zeugen en kippen bij elkaar op te tellen. De richtlijn geeft alleen niet aan hoe dat moet. Wij doen dat procentueel. Wanneer bijv. 1000 vleesvarkens worden gehouden (50 % van 2000), plus 400 zeugen (53 % van 750) stellen wij dat het bedrijf onder de richtlijn valt (opgeteld is het 103 %). Het zou ook onlogisch zijn om dit optellen niet te doen. Een bedrijf met 2001 varkens zou er dan wel onder vallen en een bedrijf met 2000 varkens en 750 zeugen en 40.000 kippen niet.

Nieuw in ons beleid betreffende de milieuvergunningen is verder dat we de gemeentes hebben laten weten dat zij zelf de toetsing aan de Habitatrichtlijn moeten doen, wanneer er nog geen vergunning i.h.k.v. de Natuurbeschermingswet (Nb-wet) is verleend. Onlangs heeft ook het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) bericht dat dit inderdaad noodzakelijk is. Wij vinden dit belangrijk, omdat er anders situaties kunnen ontstaan waarbij

de milieuvergunning (en bouwvergunning) verleend wordt en dat daar vervolgens vanwege de Natuurbeschermingswet en/of Habitatrichtlijn geen gebruik gemaakt van mag worden. Wanneer er dan al stallen zijn vergroot of bijgebouwd, dan moet hiertegen achteraf handhavend opgetreden worden. Dit zijn voor zowel agrariër als de handhavende instantie lastige zaken, waar de natuur vaak de dupe van wordt.

Ons beleid hebben we tevoren aan al de betrokken gemeentes duidelijk uiteengezet.

Procedures milieuvergunningen

Maar liefst 248 vergunningen zijn beoordeeld:

Per gemeente was dit: Asten 22, Deurne 60, Gemert-Bakel 29, Helden 30, Heythuysen 7, Horst aan de Maas 7, Meijel 10, Nederweert 28, Sevenum 5, Someren 1 en Venray 49.

10 bezwaren zijn ingediend vanwege het o.i. onvoldoende toepassen van de IPPC-richtlijn door de gemeente: Asten 1, Deurne 1, Gemert-Bakel 1, Helden 2, Heythuysen 1, Horst aan de Maas 1, Meijel 1 en Venray 2.

Vanwege de bezwaren is 1 vergunning (door gemeente Gemert-Bakel) gedeeltelijk geweigerd, zodat aan de IPPC-richtlijn voldaan werd en 1 aanvraag (in Heythuysen) is ingetrokken. De andere procedures liepen in 2004 nog.

We dienden 1 beroep in bij de Raad van State (tegen gemeente Meijel) vanwege de o.i. onvoldoende toetsing aan de IPPC-richtlijn. In 2004 kwam hierover nog geen uitspraak.

Twee van onze in 2003 op grond van de IPPC-richtlijn ingediende bedenkingen konden we dit jaar intrekken. Eén in Heythuysen omdat de aanvraag dusdanig gewijzigd werd dat de ammoniakemissie niet meer toenam. De andere in Nederweert. Daar werd het aangevraagde aantal kippen verlaagd tot 39.999, zodat het bedrijf net niet meer onder de richtlijn viel.

Van de hierboven genoemde 10 bezwaren op grond van de IPPC-richtlijn was er eentje tevens gebaseerd op de Habitatrichtlijn. Het betrof de gemeente Venray. De gemeente achtte de toename aanvaardbaar, omdat de aanwezige achtergronddepositie toch al zo hoog is. Met deze redenatie kunnen wij het uiteraard niet eens zijn. Dat zou er op neer komen dat hoe hoger de achtergronddepositie al is, des te meer er bij zou mogen komen. Op die manier worden extra schadelijke effecten natuurlijk niet voorkomen. Bovendien is het voor het behoud en herstel van de natuurwaarden nu juist vereist dat die achtergronddepositie sterk wordt verminderd.

*Voedselverrijking door ammoniak is funest
voor karakteristieke veenplanten als veenmos*

Natuurbeschermingswet

Voor deze wet hanteert WBdP (net als LNV) een stand-still wanneer de directe depositie op de rand van het natuurmonument meer is dan 15 mol/ha/j. We bieden daarbij de mogelijkheid tot salderen tot een bovengrens van 300 mol depositie op het natuurmonument. Bij salderen dient minstens evenveel depositie elders op het (of een ander) natuurmonument Peel te komen vervallen.

Vanwege uitbreidingen die wij bij de controles van de milieuvergunningen constateerden, hebben we 8 keer de vergunningplicht i.h.k.v. de Natuurbeschermingswet gemeld aan het Ministerie van LNV.

We gaven 15 keer aan LNV onze zienswijze omtrent aangevraagde Nb-wetvergunningen.

1 keer verzochten we LNV om handhavend op te treden wegens uitbreiding in strijd met de Nb-wetvergunning.

3 keer maakten we bezwaar tegen door LNV verleende Nb-wetvergunningen (1 keer geen bezwaar tegen de vergunning op zich, maar omdat LNV de depositie te hoog berekende; 2 keer omdat de vergunning verleend werd voordat de saldering rond was).

1 keer maakten we bezwaar tegen LNV vanwege haar weigering om handhavend op te treden tegen een uitbreiding zonder Nb-wetvergunning.

Dat zelfde bezwaar tegen de weigering om handhavend op te treden hebben we later weer ingetrokken, omdat er een nieuwe milieuvergunningaanvraag gedaan zal worden waarbij de depositie niet meer toeneemt.

4 bezwaren hebben we ingetrokken, omdat inmiddels de vereiste salderingen correct waren afgerond.

Resultaten

De IPPC-richtlijn is mede door onze bedenkingen en gesprekken bij de gemeentes duidelijk gaan 'leven'. Gemert-Bakel verklaarde onze IPPC-bedenking gegrond en weigerde de uitbreiding. We moeten nog afwachten of dit ook in toekomstige gevallen vast gemeentelijk beleid zal zijn. In Asten en in Helden dienden we een bedenking in omdat niet getoetst was aan 'belangrijke verontreiniging'. In Deurne, Helden, Heythuysen, Horst en Meijel dienden we een bedenking in, omdat de gemeente hier wel aan toetste, maar de toename niet significant vond. Venray probeerde er onderuit te komen door te stellen dat het bedrijf qua aantal dieren niet onder de IPPC-richtlijn viel, terwijl dit o.i. duidelijk wel het geval was.

De tijd is nog te kort geweest om in te kun-

nen schatten hoe het beleid van alle gemeentes wat betreft het toetsen aan de IPPC-richtlijn en het zelf toetsen aan de Habitatrictlijn zal gaan worden.

Met onze salderingsmethode kunnen waarschijnlijk veel problemen opgelost worden.

Bij de Nb-wet is er weinig tot geen verandering, omdat WBdP daar al meerdere jaren op toetst. LNV houdt zich i.h.k.v. de Nb-wet redelijk goed aan haar beleid van stand-still boven 15 mol/ha/j. Toenames boven die waarde kunnen in de meeste gevallen vergund worden via het salderingsbeleid dat WBdP en LNV hanteren.

De gemeente Asten weigert keurig elke uitbreiding binnen 3 km van de Groote Peel.

Stand-still boven 15 mol onvoldoende

Zoals hierboven vermeld hanteert WBdP bij de IPPC-richtlijn een stand-still boven een directe depositie van 15 mol/ha/j op de rand van alle EHS-gebieden en bij de Nb-wet/Habitatrictlijn zo'n zelfde stand-still op het natuurmonument Peel.

Dat beleid is eigenlijk lang niet streng genoeg. Het grootste deel van de bedrijven in de regio komt namelijk niet aan die 15 mol en zou dus nog uit kunnen breiden. Ook al is de daarvan afkomstige directe depositie van elk bedrijf apart gering, allemaal samen dragen ze wel bij aan de veel te hoge 'achtergronddepositie'. Volgens diverse onderzoeken zal de ammoniakneerslag op de natuurgebieden in 2018 nog steeds veel te hoog zijn, zeker in de Peel.

Daarom zou eigenlijk tegen elke toename binnen ons werkgebied -wat eigenlijk ook nog te klein is- bezwaar gemaakt moeten worden. In het genoemde samenwerkingsverband hebben we echter afgesproken om dat voorlopig toch maar alleen boven die 15 mol te doen. Dit omdat het anders erg veel procedures zouden worden en ook omdat de jurisprudentie nog onzeker is. Wel hebben we afgesproken dat we deze soepele lijn alleen blijven volgen zolang blijkt dat de ammoniakneerslag in de Peelregio blijft dalen.

De overheid zal haar verantwoordelijkheid moeten nemen. Ze zal voor voldoende daling moeten zorgen door emissie-arme stalsystemen te verplichten. In de zwaar belaste regio's zoals de Peel zal ook het aantal dieren nog flink af moeten nemen, anders wordt de kritische depositiewaarde voor de natuur niet gehaald.

Samenvatting van het ammoniakbeleid van Werkgroep Behoud de Peel.

Natuurbeschermingswet en Habitatrictlijn:

WBdP hanteert (net als LNV) een stand-still boven een directe depositie op de rand van het natuurmonument van 15 mol.

We bieden daarbij de mogelijkheid tot salderen tot een bovengrens van 300 mol depositie op het natuurmonument. Bij salderen dient minstens evenveel depositie elders op het (of een ander) natuurmonument Peel te komen vervallen. WBdP kijkt daarbij niet alleen naar de depositie op de rand het natuurmonument, maar ook daarbinnen.

Wanneer er nog geen Nb-wetvergunning is verleend, dient de gemeente bij het verlenen van de milieuvergunning zelf te toetsen aan de Habitatrictlijn.

IPPC- richtlijn:

WBdP hanteert een stand-still boven een directe depositie van 15 mol op de rand van de voor verzuring/eutrofiëring gevoelige EHS.

Ook hier bieden we mogelijkheid tot salderen. Bovengrens is daarbij 300 mol op een A-gebied en 600 mol op een B-gebied. Bij A-gebieden dient gesaldeerd te worden op emissie en depositie (er dient minstens evenveel emissie elders te vervallen en minstens evenveel depositie op het (of een ander) A-gebied. Bij B-gebieden hoeft alleen op emissie gesaldeerd te worden. Het dient zeker te zijn dat op de plaats van intrekking niet opnieuw uitgebreid kan worden. De intrekkingen dienen afkomstig te zijn uit ons werkgebied, zijnde Asten, Deurne, het voormalige Bakel, Helden, het voormalige Heythuysen, het voormalige Horst, Meijel, Nederweert, Sevenum, een klein deel van Someren en Venray.

WBdP is van mening dat ook binnen 250 m van de EHS aan de IPPC-richtlijn dient te worden getoetst, ondanks het feit dat de Nederlandse ammoniakwet stelt dat dit niet hoeft.

WBdP gaat er van uit dat de IPPC-richtlijn de verplichting inhoudt om het aantal varkens, zeugen en kippen bij elkaar op te tellen.

Anti-verdroging

Naast het ammoniakproject is ook dit project voor de Peel erg belangrijk. Uit onderzoeken is gebleken dat in normale zomers door het beregenen uit grondwater in de landbouwgronden rond de Peel de waterstand in de Peelreservaten tussen de 2 tot 10 centimeter daalt. In een opeenvolging van droge jaren kan deze daling (volgens onderzoek aan de Grootte Peel) echter oplopen tot wel 30 cm!

Actie tegen illegale beregeningen in LIMBURG

In ons vorig jaarverslag meldde we al dat WBdP een actie begonnen was tegen beregeningen uit grondwater die plaatsvinden zonder de daarvoor vereiste Natuurbeschermingswetvergunning. Binnen de beïnvloedingsgebieden rond de belangrijke verdroogde natuurgebieden had de provincie Limburg volgens haar eigen beleid vanaf 1993 al geen uitbreidingen daarvan moeten toelaten. Dit omdat gebleken was dat de grondwateronttrekkingen verdrogend werken op de natuurgebieden. Dit stand-still-beleid is echter nooit uitgevoerd. Zelfs in 2003 verleende de provincie nog nieuwe vergunningen i.h.k.v. de Grondwaterwet voor beregeningen.

R.v.S. vernietigde twee vergunningen

Twee beroepen van WBdP tegen zo'n Grondwaterwetvergunningen werden eind 2003 door de Raad van State behandeld. De uitslag kwam in 2004: de vergunningen zijn vernietigd. De Raad oordeelde dat de provincie onterecht niet getoetst had aan de Europese Habitatrichtlijn, die stelt dat geen significant negatief effect veroorzaakt mag worden.

Handhaving Natuurbeschermingswet

Behalve die beroepen tegen Grondwaterwet vergunningen hadden we tegelijkertijd een andere actie lopen. Binnen de hydrologische beïnvloedingszones rond de beschermde natuurmonumenten Mariapeel, Grootte Peel en Sarsven/de Banen hadden wij de provincie Limburg verzocht om handhavend op te treden tegen alle beregeningen waarvoor geen Nb-wetvergunning was verleend (vrijwel niemand had zo'n vergunning). In 2004 ontving de provincie van ons 68 handhavingsverzoeken. Samen met het aantal wat we eind 2003 al ingediend hadden komen in totaal op ruim 120 verzoeken om handhaving. Let wel: het gaat daarbij om een veelvoud aan beregeningsputten (meer dan 600). En dat is het aantal wat ons bekend is uit het provinciale

bestand van de Grondwaterwetvergunningen. In werkelijkheid zal het aantal nog groter zijn en zullen er dus ook meer Nb-wetvergunningen gevraagd moeten worden. Nadat we de verzoeken om handhaving hadden verstuurd vernamen we wekenlang niets. Om er vaart in te houden maakten we daarom 96 keer bezwaar tegen de fictieve weigering van de provincie om handhavend op te treden. Daadwerkelijk handhavend optreden was echter in de praktijk op zo'n korte termijn niet mogelijk. We hebben toen met het ministerie van LNV en de provincie afgesproken dat alle overtreders tot 1 november 2004 de tijd zouden krijgen om een Nb-wetvergunning aan te vragen.

Vergunningverlening met waterconservering

Tegelijkertijd waren we bezig om, samen met o.a. de provincie, het waterschap en de boeren, te bekijken onder welke voorwaarden die Nb-wetvergunningen verleend zouden kunnen worden. Voor de beïnvloedingszone rond de Mariapeel waren we met dat overleg al in 1996 begonnen, zonder dat het tot overeenstemming leidde. Door onze handhavingsactie leek er in 2004 wel schot in te komen. De bedoeling is dat voor de bestaande beregeningen (en ook voor drainages) tot 1-1-2001 een Nb-wetvergunning verleend kan worden, op voorwaarde dat in de sloten binnen de 2 kilometer brede beïnvloedingszone rondom de Peel stuwen worden geplaatst. Daarmee moet de waterstand worden verhoogd tot een stand van 100 cm onder maaiveld in de winter, resp. 50 cm in de zomer. D.m.v. van deze waterconservering in de landbouwgronden wordt de waterstand ook in de Peel verhoogd. Het negatieve effect van de beregeningen wordt daarmee in gemiddelde zomers gecompenseerd. Of dat ook zo zal zijn in meerdere droge periodes na elkaar (bijv. een droge winter gevolgd door een droog voorjaar en droge zomer) is nog maar zeer de vraag. Ook zal volgens onderzoek van de Grontmij de benodigde aanvoer van Maaswater binnen de beïnvloedingszone rond de Mariapeel fors toenemen (in een normale zomer is er door de hogere stuwstanden al extra Maaswater nodig, maar in droge jaren nog veel meer).

Kavelruil cruciaal

Heel belangrijk is daarom het (vrijwillige) kavelruilproject wat uitgevoerd wordt i.h.k.v. de landinrichting Peelvenen. Het is de bedoeling dat daarmee meer grasland rondom de

Peel komt te liggen. Grasland verdraagt een hogere waterstand dan akker- en tuinbouwgewassen. Gewassen die een diepe ontwatering vergen, zoals bijv. asperges, dienen verplaatst te worden, verder van de Peel vandaan. Wanneer de kavelruil een succes wordt, kan de waterstand rond de Mariapeel en het Grauwveen veel verder verhoogd worden dan nu het geval is.

Tijdelijke vergunningen

Betreffende het stuwen op -100 cm in de winter en -50 cm in de zomer rees er nog een belangrijk probleem. WBdP had toegezegd dat op de bestaande percelen met diepwortelende tuinbouwgewassen minder hoog gestuwd zou hoeven te worden. Afgesproken was dat in ruil daarvoor waar mogelijk op de graslandpercelen hoger gestuwd zou worden (op -80/-30 cm). De boeren wilden dit laatste echter alleen op vrijwillige basis doen. Bij een andere gewaskeuze wilden zij terug kunnen naar het peil van -100/-50. Ons probleem daarmee was dat (vanwege de lagere peilen bij de tuinbouwgewassen) het gemiddelde van -100/-50 dan natuurlijk niet meer gehaald zou worden.

Wij bedachten de volgende oplossing: de vergunningen niet definitief verlenen, maar tijdelijk, tot 1-1-2008. Op dit moment is er volgens de onderzoeken voldoende gras aanwezig om het gemiddelde peil van -100/-50 te kunnen halen. In 2008 kan gezien worden of dat nog zo is. Inmiddels zijn het Ministerie van LNV en de provincie met deze tijdelijke vergunningverlening akkoord gegaan. Volgens hen is de tijdelijkheid behalve voor het garanderen van het gemiddelde stuwpeil ook nodig om in 2008 te kunnen beoordelen of met dit maatregelenpakket de instandhoudingsdoelen i.h.k.v. de Habitatrichtlijn kunnen worden gehaald (wat voor soort natuur in stand gehouden of hersteld moet worden).

Grootte Peel en Sarsven/de Banen

Ook voor de hydrologische beïnvloedingszone rond Sarsven/de Banen in Nederweert en voor de Grootte Peel werd met het opstellen van een dergelijk plan gestart. De conservering zal hier op vergelijkbare manier gaan gebeuren. Volgend jaarverslag hierover meer.

Zienswijzen

In 2004 kwamen de eerste aanvragen voor de Nb-wetvergunningen bij ons binnen. We hebben 59 keer aan de provincie onze zienswijze daarover gegeven. Wanneer het

om beregeningen of drainages ging die aangelegd waren na het van kracht worden van de Natuurbeschermingswet voor het betreffende Peelgebied -en dat betrof verreweg de meeste-, moesten we dit jaar nog negatief adviseren. De hierboven genoemde waterconservering was namelijk nog niet uitgewerkt.

Het lijkt er sterk op dat dit in 2005 wel gaat lukken en dat er dan eindelijk eens iets terecht komt van het landelijke en provinciale anti-verdrogingsbeleid waarvan eigenlijk al vele jaren sprake had moeten zijn.

Bezwaar tegen nieuwe drainage

Ondanks onze afwijzende zienswijze heeft het ministerie van LNV een Nb-wetvergunning afgegeven ter legalisatie van een reeds uitgevoerd, omvangrijk drainageproject (ca 6 ha) op minder dan 600 meter van de Groote Peel, vlakbij het bezoekerscentrum 'Mijl op Zeven'. Volgens een bijgevoegd bedrijfswaterplan zou de drainage geen kwaad kunnen, vanwege het wateraanvoerplan Groote Peel. Wij wezen er op dat de uitvoering daarvan echter nog onzeker is en bovendien niet bedoeld is om extra drainages mogelijk te maken. Uiteraard maakten we bezwaar.

Inmiddels is bekend dat LNV ons bezwaar

gehonoreerd heeft. De vergunning is geweigerd. We hebben inmiddels ook toegezegd dat voor deze drainage toch een vergunning kan worden verleend, maar dan wel op voorwaarde dat deelgenomen wordt aan het hierboven genoemde waterconserveringsplan en mits de diepe drainage wordt veranderd in een ondiepe. Bij het genoemde stuwen op -100 cm 's winters en -50 cm 's zomers was in het hydrologisch onderzoek namelijk gerekend met het tegelijkertijd aanleggen van ondiepe drainages, om natschade op de landbouwgronden te voorkomen.

Actie tegen illegale beregeningen in NOORD-BRABANT

In de provincie N. Brabant gaan we ook aan de slag. Vanwege gebrek aan menskracht konden we dat in 2004 nog niet. Bovendien was in deze provincie de locatie van de putten nog niet bekend (men is bezig met de inventarisatie daarvan).

Het zou een goede zaak zijn als in deze provincie de waterconservering wel volledig op basis van vrijwilligheid zou lukken.

VERORDENING WATERHUISHOUDING NOORD-BRABANT

We hebben gereageerd op het ontwerp van de nieuwe Verordening waterhuishouding van de provincie N. Brabant. We stelden dat rond het natuurmonument de Deurnese Peel de hydrologische beschermingszone aanmerkelijk breder dient te zijn dan de voorgestelde zone van 500 meter. Rond de Mariapeel is immers een zone van 2 km breed ingesteld in het kader van de Natuurbeschermingswet. De Deurnese Peel is qua abiotische situatie vergelijkbaar (eveneens gelegen op de Peelhorst). We constateerden dat de provincie rond de Bult, die eveneens onderdeel uitmaakt van de Deurnese Peel, de zone zelfs helemaal vergeten was.

We gaven aan dat er ook een zone ingesteld dient te worden aan de Brabantse kant van het 'kansrijke verdrogingsgebied' de Heidse Peel in de gemeente Venray. Dit omdat de provincie Limburg i.h.k.v. het reconstructieplan naast de al bestaande 26 prioritaire verdrogingsgebieden (waar de verdroging met voorrang bestreden zal worden) 14 extra 'kansrijke verdrogingsgebieden' heeft aangewezen. In deze laatste gebieden, waaronder dus de Heidse Peel, zal volgens het plan in ieder geval een stand-still gelden. Ons inziens dient dit daarom ook aan de Brabantse kant van de Heidse Peel te gelden; vandaar ons verzoek om de zone.

Volgens de verordening zouden in de natuurgebieden waterstandsverhogende maatregelen worden getroffen. We wezen er op dat het noodzakelijk is ook rondom de natuurgebieden de waterstand te verhogen, wil de verdroging afdoende bestreden kunnen worden.

De provincie achtte onze zienswijze deels gegrond: rond de Bult kwam een beschermingszone, echter met een breedte van slechts 500 m. Andere onderdelen van onze zienswijze werden niet overgenomen. Procederen (bezwaar of beroep) was niet mogelijk. Gelukkig hebben we wat betreft de breedte van de zone nog de Natuurbeschermingswet en Habitatrichtlijn tot onze beschikking.

De waterstand in de Peel zakt 's zomers veel te diep weg om uitbreiding van de zeldzame hoogveenvegetatie mogelijk te maken

Landinrichting Peelvenen

Volgens het Structuurschema Groene Ruimte (planologische kernbeslissing van de overheid) diende rond de Strategische Groen Projecten (zeg maar de belangrijkste natuurgebieden in Nederland) landinrichting als middel ingezet te worden om de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) versneld geresaliseerd te krijgen. De Deurnese Peel, Mariapeel en Grootte Peel vormen tezamen één van deze SGP's. Na vooraf gegaan te zijn door de Streekcommissie, die voorbereidend werk deed, is in februari 2000 de 'Landinrichting Peelvenen' officieel van start gegaan. Afsproken werd dat begonnen zou worden met de Deurnese Peel en Mariapeel. Het belangrijkste doel van het op te stellen landinrichtingsplan zou zijn het verwerven van de aangewezen ca. 1200 ha EHS (nieuwe natuur) tussen en rond deze Peelgebieden. WBdP had aan de Streekcommissie deelgenomen en kreeg ook een vertegenwoordiging in de Landinrichtingscommissie en de diverse subcommissies daarvan.

Ook in 2004 was onze Werkgroep weer intensief bij deze voor de Peelreservaten zo belangrijke landinrichting betrokken.

Voorontwerp en milieueffectrapport

Eind januari reageerden we op het voorontwerpplan en de milieueffectrapportage van het landinrichtingsplan. Dit beschreven we al in ons jaarverslag 2003. In december dienden we bij G.S. Limburg een bezwaar in tegen het ontwerpplan (mede namens de rest van de 'natuurgeleding' binnen de landinrichtingscommissie, waaronder Staatsbosbeheer). T.o.v. het voorontwerp was het ontwerp op diverse punten verbeterd, maar we hadden toch nog punten van kritiek:

-In het plan staat dat beoogd wordt om de winter- en voorjaarsgrondwaterstand in de landbouwgronden rond de Peel grotendeels te handhaven. Dit is in strijd met de eerder gemaakte afspraken. Volgens de uitgevoerde onderzoeken dient ook in die seizoenen de stand verhoogd te worden, omdat anders de waterstand in de Peel onvoldoende stijgt.

-Volgens het plan zullen op diverse plaatsen compenserende (dus waterstandsverlagende) maatregelen in het landbouwgebied getroffen worden, zoals aanleg of verbreding van sloten en verbetering van de detailontwatering. Wij hebben er op gewezen dat dit er niet toe mag leiden dat er waterstands-daling in de bestaande en nieuwe natuur optreedt. Een vergunning ex art. 12 van de

Natuurbeschermingswet is daarom voor dergelijke maatregelen altijd vereist.

-We wezen er ook op dat de in het plan genoemde maatregelen ter vermindering van de piekafvoeren er niet toe zullen mogen leiden dat nadeel berokkend wordt aan de natuur. Peilen boven het voor de natuur gewenste hoogste peil dienen vermeden te worden. Ook is een bepaalde afvoer van water (in de winterperiode) noodzakelijk om het teveel aan voedingsstoffen af te voeren.

-Ondanks gemaakte afspraken en eerder commentaar staat in het plan nog steeds dat in de bestaande natuurgebieden beperkt herstel plaatsvindt van de zichtbaarheid van de wijken (dit betekent uitbaggeren). Naar onze mening is dit niet toegestaan, omdat het nadeel voor de natuur op zal leveren (ten aanzien van hydrologie, flora en fauna, of kansen voor hoogveenregeneratie). Er zal daarom een Natuurbeschermingswetvergunning voor vereist zijn, die wat ons betreft niet verleend kan worden.

-Eén van de doelen van het plan is het ontwikkelen van een 'passend recreatief gebruik buiten en aan de randen van het projectgebied'. Daarmee zijn wij het volledig eens. Het plan streeft er echter ook naar om in de monumentale bebouwing langs de Soemeersingel (de weg van Griendtsveen naar Helenaveen) alternatieve bedrijvigheid te bevorderen, zoals kaasboerderij, atelier, smidse, zorgboerderij en theeschenkerij. Dit streven kan o.i. in de knel komen met de genoemde recreatiedoelstelling. De Soemeersingel ligt immers niet bepaald buiten of aan de randen van het projectgebied. Wij zijn daarom van mening dat het echt kleinschalige activiteiten dienen te zijn, alleen binnen de huidige gebouwen.

-We gaven aan dat in het plan verzuimd is om op te nemen dat op het verharde deel van de weg Leegveld (langs de westrand van de Deurnese Peel) verkeersremmende maatregelen getroffen zullen worden. De afspraak om dit te doen is in de landinrichtingscommissie gemaakt.

-Tot slot wezen we er nogmaals op dat het o.i. gewenst is om in het Middengebied (tussen de Deurnese- en Mariapeel in) de huizen en erven van de burgers -nadrukkelijk op vrijwillige basis- aan te kopen. Het natuurrendement van de zeer grote investeringen in Peelvenen zou daarmee enorm verhoogd worden. De aankoop is niet alleen voor het waterpeil van belang, maar ook voor het kunnen bereiken van een zoveel mogelijk aaneengesloten natuurgebied, met zo weinig mogelijk rustverstoring.

Uitvoeringscommissies

Behalve in de landinrichtingscommissie is WBdP vertegenwoordigd in de uitvoeringscommissies daarvan:

In de 'Uitvoeringscommissie Middengebied' wordt het landinrichtingsplan voor dit deelgebied verder uitgewerkt en wordt ook zorg gedragen voor de uitvoering. Een belangrijk onderdeel waaraan we in 2004 hebben bijgedragen is de uitwerking van het plan voor de voormalige landbouwenclaves in de Mariapeel, de gronden van 'de Ankers'. Dit komt er op neer dat er op 200 m afstand van en evenwijdig aan de Soemeersingel een (lage) dijk zal worden aangelegd. Hierdoor kan de nieuwe natuur -en daarmee ook de bestaande Peel- geleidelijk worden vernat. Aan de Helenavaart-kant van de dijk wordt de waterstand niet of nauwelijks verhoogd, vanwege de huizen en de cultuurhistorische elementen. Met de vernatting zal overigens pas worden begonnen nadat de EHS (de gronden van Krekels) aan de andere kant van het kanaal verworven is, om voortijdige vernatting daarvan te voorkomen.

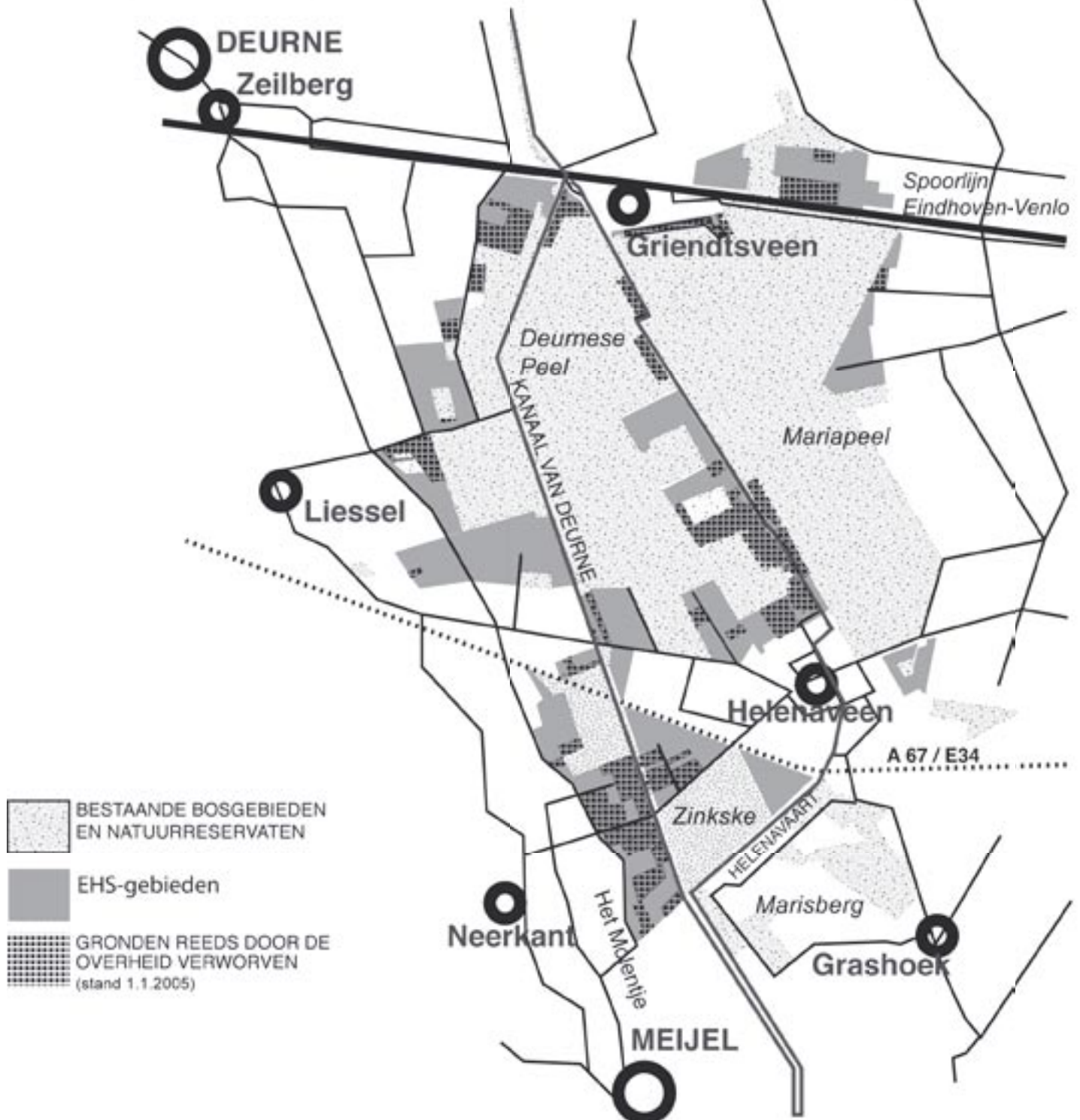
Voor het plan is een Nb-wetvergunning aangevraagd. WBdP heeft positief gereageerd, op voorwaarde dat er voor gezorgd wordt dat er via die nieuwe dijk geen toegang naar het centrum van de Mariapeel wordt gecreëerd. De noodzakelijke rust zou er anders ernstig door kunnen worden verstoord. Alle partijen waren het daar overigens mee eens. In een van de door DLG opgestelde conceptplannen stond dat er op de dijk een uitkijktoren geplaatst zou worden voor de toeristen. Staatsbosbeheer en wij waren daar allebei op tegen. Gelukkig was ook de stichting Behoud Natuurlijk Helenaveen er niet voor. Zij willen in de 200-m-strook vanaf de Soemeersingel wel hier en daar een cultuurhistorisch wandelpaadje maken, maar zeker geen massa's toeristen trekken.

In de 'Cultuurhistorische werkgroep Middengebied', wordt uitgewerkt hoe de cultuurhistorische waarden in het Middengebied, binnen de doelstellingen van het landinrichtingsplan, zo goed mogelijk kunnen worden bewaard.

Niet onbelangrijk is verder onze deelname aan de 'Uitvoeringscommissie Evertsoord-Grauwveen'. In deze commissie wordt aan de kavelruil gewerkt rond de Mariapeel en het Grauwveen. Ook is hierin gewerkt aan het opstellen van de waterconserveringsmaatregelen, op basis waarvan de agrariërs

ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

EHS-gebieden bij DEURNESE- EN MARIAPEEL

Rondom de Grootte Peel, Mariapeel en Deurnese Peel zijn 1500 ha landbouwgrond aangewezen als EHS (ecologische hoofdstructuur). Deze gronden worden door de overheid aangekocht om er natuur van te maken.

Dit kaartje geeft de EHS weer die rond de Deurnese Peel en Mariapeel is begrensd (1178 ha) en -globaal!- welk deel daarvan inmiddels is verworven. Volgens de Dienst Landelijk Gebied was dit op 1-1-2005 zo'n 358 ha.

Rond de Grootte Peel is 322 ha begrensd, waarvan volgens SBB 96 ha is verworven.

vervolg *Landinrichting Peelvenen*

binnen de hydrologische beïnvloedingszone rond deze gebieden een Nb-wetvergunning voor beregeningen en drainages zouden kunnen krijgen. Meer hierover is te lezen onder 'Anti-verdroging' op pagina 6 en 7.

Als er één schaap over de dam is..... Landinrichting en Reconstructie beginnen hun vruchten af te werpen voor bescherming en eenwording van Deurnese Peel en Mariapeel.

Aankoop gronden Wilhelmina- en Oranjehoeve

De opening van ons jaarverslag 2000 luidde: "De staatssecretaris van landbouw kwam in december uitstekend nieuws naar de Peel brengen: LNV is bereid de bedrijven in het Middengebied van de Verheven Peel en de daarbij behorende 160 hectare landbouwgrond aan te kopen volgens de onteigenings-systematiek. Daarbij krijgen de ondernemers een veel betere vergoeding dan 'normaal' het geval is. WBdP is daar zeer verheugd over. Al jaren pleiten wij ervoor om ondernemers, van wie de gemeenschap vindt dat ze plaats moeten maken voor natuur, een royale compensatie te bieden."

Het aanbod heeft gewerkt: de afgelopen jaren zijn in het Middengebied al diverse aankopen gedaan. Zo zijn alle glastuinbouwbedrijven aangekocht (en inmiddels afgebroken) en is de pacht afgekocht van de gronden van 'de Ankers', die een inham vormen in de Mariapeel.

Vier jaar later, in december 2004, is er weer een belangrijk succes te melden: de melkveebedrijven op de Wilhelmina- en Oranjehoeve worden op korte termijn (2007) beëindigd. Ruim 50 hectare komt ter beschikking van de natuurontwikkeling.

Voor de natuur is het inderdaad weer uitstekend nieuws, maar wij kunnen ons goed indenken dat de stoppende boeren er wellicht gemengde gevoelens bij hebben.

In Peelnieuws (het orgaan van de landinrichtingscommissie Peelvenen) leggen zij zelf uit waarom de onderhandelingen zo lang hebben geduurd: "Medio 1999 werden de eerste onderhandelingen gestart. Pas vijf jaar later kwamen de partijen tot overeenstemming. Vooral externe omstandigheden lagen ten grondslag aan deze lange onderhandelings-termijn. Het bedrijf was gepacht van Fortis-Vastgoed. Er moest dus met twee partijen onderhandeld worden. Dit zorgde voor de nodige vertragingen. Vervolgens besloot het ministerie van LNV tijdelijk te stoppen met

de aankoop van gronden bestemd voor natuurontwikkeling. Nadat in de zomer van 2003 met Fortis-Vastgoed overeenstemming was bereikt, werden de onderhandelingen met de gebroeders heropend om ruim een jaar later alsnog tot een akkoord te komen."

De aankoop van de gronden rond deze twee Koningshoeven is van groot belang voor de realisatie van ons natuurontwikkelingsproject 'Verheven Peel'. De weilanden voor en tussen de hoeven worden vernat, maar blijven om cultuurhistorische overwegingen hun open landschappelijk karakter behouden. De weilanden die vanuit de Soemeersingel gezien achter de hoeven liggen en tot diep in de Deurnese Peel steken, zullen uiteraard ook vernat worden. Ze mogen echter op natuurlijke wijze verzuigen. Na de aankoop van deze weilanden kan de diep ontwaterende sloot Soeloop, die naast en door de Peel loopt, ondieper gemaakt worden. Dat zal de verdroging van de Deurnese Peel een flink stuk terugdringen. Zo ver is het echter helaas nog niet. Dit kan namelijk pas nadat de gronden rond de andere twee Koningshoeven, te weten de Julianahoeve en de Willem III-hoeve, eveneens aangekocht zijn. We wachten af. Een broedende kip moet je niet storen, maar als er één schaap over de dam is

Verplaatsing varkensbedrijf

Al bij het ontwikkelen van de ammoniakreductieplannen (ARP's) in de vroege jaren negentig ontstond de gedachte dat er naast het krimp-groei-principe ook fondsen moesten komen om bedrijven, die helemaal 'op slot zaten' vanwege de milieuregels, te helpen om te verkassen naar een plaats waar zij wél ontwikkelingsmogelijkheden hadden. Werkgroep Behoud de Peel en ook de provinciale milieufederaties hebben zich altijd positief opgesteld tegenover deze zogenaamde verplaatsingsregelingen en hebben zich er ook sterk voor gemaakt dat dit soort regelingen in de nieuwe Reconstructieplannen werden opgenomen. In het najaar van 2004 werd het eerste resultaat van deze regeling kenbaar gemaakt in de regionale kranten: "Op woensdag 10 november ondertekenden gedeputeerde Ger Driessen (Ruimte voor Limburg) en veehouder Helm Verhees in Liessel de akte waarmee de verplaatsing van het bedrijf Verhees wordt gerealiseerd. Het is de eerste bedrijfsverplaatsing in de intensieve veehouderij in het kader van de Reconstructie Noord- en Midden-Limburg. Het varkensbedrijf heeft nu twee locaties, in

Grashoek en in Liessel. De verplaatsing slaat twee vliegen in één klap: de milieubelasting rond enkele waardevolle natuurgebieden wordt teruggebracht en het veehouderijbedrijf -door milieuregels in de knel gekomen- krijgt elders de mogelijkheid van een kansrijke bedrijfsontwikkeling. Bij het zoeken naar geschikte vestigingsmogelijkheden is ook de provincie Noord Brabant nauw betrokken, wat heeft geresulteerd in een locatie in de gemeente Deurne. De Brabantse gedeputeerde Paul Rüpp is daarom ook bij de ondertekening aanwezig."

WBdP heeft geen directe rol gespeeld bij deze eerste verplaatsing in het kader van de Reconstructie. Indirect hebben de acties van WBdP wellicht wel meegespeeld. Wij hebben namelijk in diverse procedures rond de vergunningverlening voor het bedrijf steeds duidelijk gemaakt dat de neerslag (depositie) van ammoniak vanuit de varkenshouderij op de zeer nabij gelegen Peel onaanvaardbaar hoog was. De depositie was ruim 10.000 mol/ha/j, terwijl een levend hoogveen slechts ongeveer 250 mol kan verdragen. Uiteindelijk heeft Verhees voor zijn bedrijf in Liessel een vergunning gekregen in het kader van de Natuurbeschermingswet voor een depositie van 2600 mol. Dat is precies de ammoniakneerslag die het bedrijf veroorzaakte in het jaar (1980) dat de Deurnese Peel werd aangewezen tot beschermd natuurmonument. Verdere groei en ontwikkeling zat er voor Verhees op die plek dus niet meer in. We feliciteren Helm van harte met het feit dat hij in Neerkant een plek heeft gevonden waar hij zijn bedrijf wél verder kan ontwikkelen.

Recreatie

Wandelroute onder Griendtsveen

Al jarenlang oefent de gemeente Deurne druk uit op Staatsbosbeheer om in de Deurnese Peel meer recreatie toe te laten, in de vorm van wandel- en zelfs fietsroutes er dwars doorheen. Staatsbosbeheer was hier gelukkig altijd zeer terughoudend mee, omdat zij de volgende recreatieve zoning hanteert: Grote Peel relatief het drukst, Mariapeel rustiger en Deurnese Peel het rustigst. Met name kwamen er regelmatig verzoeken van Deurne om de zandweg door de Peel in het verlengde van de Eikenlaan beter toegankelijk te maken. Op dit moment mag iedereen daar in, maar het is er regelmatig zo nat dat je laarzen nodig hebt.

Staatsbosbeheer stelde toen de volgende oplossing voor: een wandelroute door het noorden van de Deurnese Peel, onder Griendtsveen, over het huidige 'nonnenpaadje'. Daar zal het dus drukker worden. Daar tegenover zal het centrale deel van de Deurnese Peel ontlast worden doordat de duiker aan het einde van de Eikenlaan in het Deurnes Kanaal er uit gehaald zal worden. Daar kan men dan dus de Peel niet meer in. Ook zal de wandelroute in de Mariapeel bij de 'bajonetbocht' worden opgeheven. Dit totale pakket is in de landinrichting aangenomen. WBdP heeft daarmee ingestemd. Wel zijn we van mening dat het nog beter geweest zou zijn wanneer de nieuwe wandelroute niet onder Griendtsveen, maar aan de westkant van de Deurnese Peel gepland zou zijn. Dan had men het Deurnes Kanaal als barrière kunnen aanhouden, waardoor uitzwerming van recreanten naar het hart van de Peel voorkomen zou worden. Bij de nu geplande route bestaat dat risico wel. De parkeerplaats had dan aan de weg het Leegveld gemaakt kunnen worden. Nu is hij gepland in de EHS bij 'de Halte', net ten westen van het dorp.

Boerengolf

In weilanden tegen de Liesselse Peel aan zagen we rode vlaggen staan en regelmatig groepjes mensen met 'stokken' rondlopen. Het bleek te gaan om een nieuwe vorm van recreatie: het zogenaamde 'boerengolf'. Dit lijkt ons nou niet bepaald bevorderend voor de rust in de naastgelegen Peel en voor de vogels in die weilanden. De boer had zelfs de verworven nieuwe EHS, eigendom van Staatsbosbeheer er voor in gebruik genomen. We hebben dit aan SBB gemeld. Die had het ook al gezien en met de boer afgesproken dat het in 2004 op de grond van SBB niet meer mag. Ook op de grond van de boer zelf kan het echter om de genoemde redenen een probleem zijn. WBdP zal bekijken wat er tegen te doen valt.

Uitbreiding fietspad bij Grote Peel

Staatsbosbeheer vroeg ons of we het eens waren met de uitbreiding van het fietspad langs de Grote Peel. Langs de zuid-oostkant van de Grote Peel ligt al een fietspad. SBB wil dat uitbreiden naar het westen toe, langs de zuidrand van de Peel naar de weg vanuit Ospeldijk richting het bezoekerscentrum. De bestaande zandweg die langs en door de rand van de Peel loopt, zal daarvoor gebruikt worden. Wij lieten weten daarmee akkoord te zijn, behalve met het stukje van de route in het westen, waar hij langs een sloot door open weiland zou lopen. Daar zouden ganzen worden verstoord. Ook dienen de gronden langs die sloot te worden vernat en hebben deels de functie waterberging. Staatsbosbeheer paste op ons verzoek de route iets aan.

Soemeersingel recreatiesingel?

De Oranjehoeve aan de Soemeersingel vroeg instemming van de Landinrichtingscommissie voor 'bed and breakfast' in de boerderij en buiten een 'theetuin'. Onze Werkgroep vindt dat met het toestaan van zulke activiteiten aan de Soemeersingel, midden tussen beide Pelen in, zeer terughoudend omgegaan moet worden. De rust in de zeer kwetsbare Peel gaat anders onherroepelijk verloren. Ook de Landinrichtingscommissie zou het er niet zomaar mee eens moeten zijn. Bij de doelstellingen staat in het voorontwerp- en in het ontwerpplan immers: "het ontwikkelen van voldoende en gevarieerde mogelijkheden voor een passend recreatief gebruik ... buiten en aan de randen van het projectgebied". Het standpunt was altijd dat extra recreatie in het Middengebied vermeden moet worden en dat de recreatie afgeleid dient te worden naar buiten en naar de randen van de Peel. Desondanks stemde de commissie toe.

WBdP heeft minder bezwaar tegen het gebruik van de historische boerderijen zelf, zoals 'bed and breakfast', maar vindt dat activiteiten buiten de gebouwen niet toegestaan mogen worden. Toch moet ook met de 'inpadige activiteiten' bedacht worden dat deze de rust kunnen verstoren, bijvoorbeeld door het aantrekken van extra verkeer.

De landbouwgronden aan weerskanten van de Soemeersingel zijn aangewezen als natuurontwikkelingsgebied. Daarom is in het landinrichtingsplan bepaald, dat extra recreatie in dit Middengebied dient te worden voorkomen.

Reconstructie-plannen

De reconstructieplannen zijn erg belangrijk. Aan deze plannen moeten namelijk de bestemmingsplannen worden aangepast. We hebben er daarom uitvoering op gereageerd.

Behalve de zonering voor de intensieve veehouderij, moeten de plannen volgens artikel 5 van de Reconstructiewet ook maatregelen bevatten ter verbetering van natuur en milieu. Dat komt ons inziens in de plannen echter niet bepaald goed naar voren.

NOORD- EN MIDDEN-LIMBURG

In het jaarverslag van 2003 behandelden we al dat we tegen dit plan bezwaar gemaakt hadden, maar dat de provincie daar niets mee gedaan had. We gingen daarom in beroep.

Forse emissie-toename mogelijk

De belangrijkste reden daarvoor was dat het plan niets doet aan de vermindering van de ammoniakdepositie op de natuur. Zo'n 150 bedrijven in de 'extensiveringszone' van 250 m rond de belangrijkste natuurgebieden kunnen niet meer uitbreiden en sommige daarvan zullen een stukje worden verplaatst. Daarmee worden in de rand van de natuur de hoge depositiepieken heel lokaal wel wat verminderd, maar voor de totale hoeveelheid ammoniak die in de natuur terecht komt maakt dat vrijwel niets uit. Erger nog is dat het plan zelfs een zeer forse groei van de intensieve veehouderij mogelijk maakt! Het plan gaat er namelijk van uit dat het aantal varkens en kippen vanzelf wel zal afnemen, door de marktontwikkeling. Maar wat als die aanname niet juist zou blijken te zijn? In de rest van het plangebied liggen zo'n 2500 bedrijven die allemaal mogen groeien. En in de landbouwwontwikkelingsgebieden kunnen ook nog eens nieuwe bedrijven gevestigd worden. De groeimogelijkheid is dus enorm veel groter dan de krimp. Voor extra dieren moeten weliswaar zogenaamde 'dierrechten' (de vroegere mestrechten) aangekocht worden, maar het gebied waaruit die afkomstig mogen zijn is veel groter dan het reconstructieplangebied. Het risico van nog meer dieren in de toch al veel te zwaar belaste Peelregio is zeker niet denkbeeldig. We voerden aan dat dit strijdig is met de Habitatrichtlijn.

Op deze kaart is de ammoniak-neerslag in 2003 weergegeven in mol/ha/j. Duidelijk is te zien, dat in de Peelregio deze neerslag veel hoger is dan in de omliggende gebieden. Voor een hoogveen mag de neerslag slechts 250 tot 500 mol/ha/j bedragen. (bron RIVM)

Anti-verdroging niet uitgewerkt

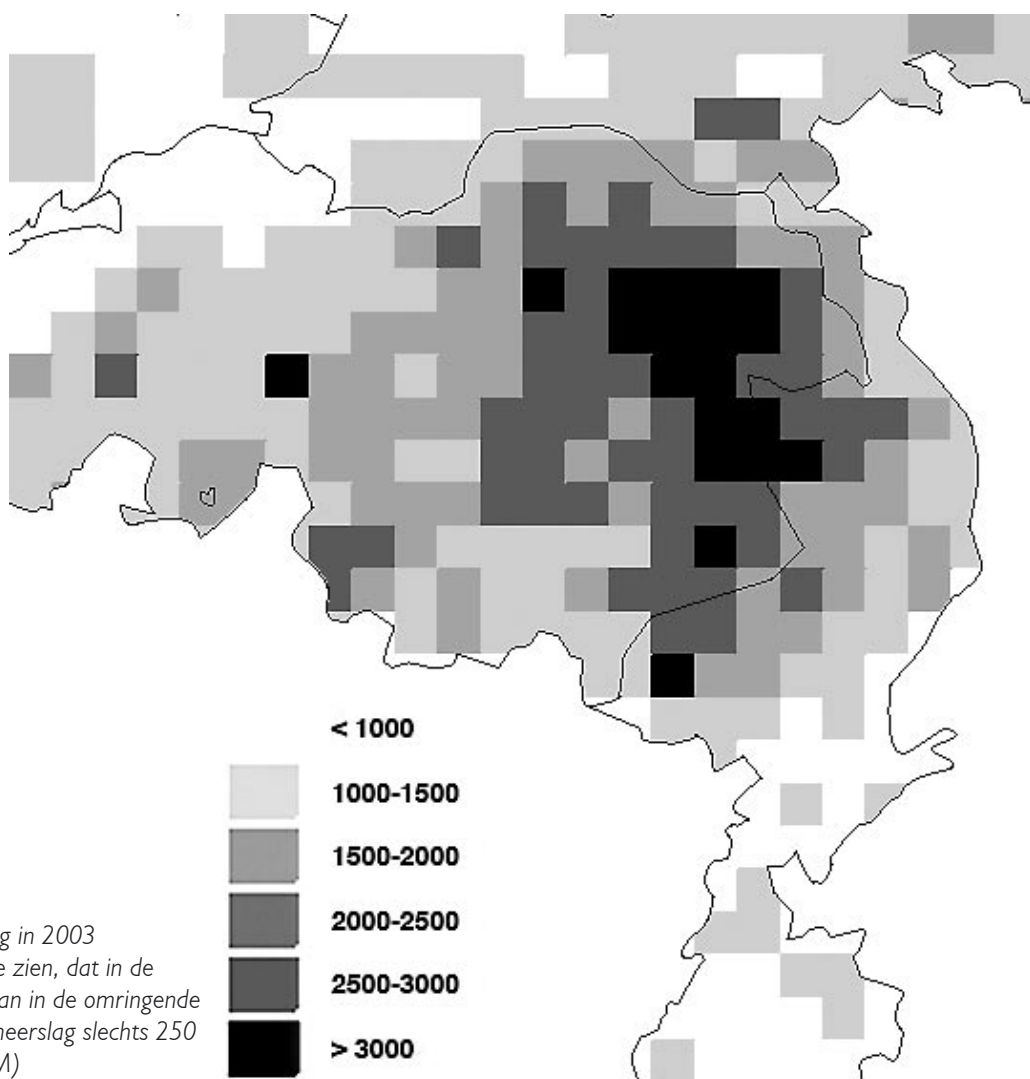
We gaven in ons beroep ook aan dat het plan geen concrete maatregelen bevat om de verdroging van de natuur te bestrijden. Er worden weliswaar diverse maatregelen aangekondigd, maar of die voldoende zijn, valt uit het plan niet op te maken. Ze moeten namelijk allemaal nog worden uitgewerkt in zogenaamde uitwerkingsplannen.

BRABANTS ONTWERP-PAN

Het Brabantse ontwerp reconstructieplan 'De Peel' liep qua tijd iets achter op het Limburgse. Het werd er echter zeker niet beter van. We maakten bezwaar tegen het ontwerp-plan.

Ook forse emissie-toename mogelijk

Voor wat betreft ammoniak hadden we dezelfde bezwaren als die we tegen het Limburgse plan inbrachten. Het plan doet niets aan de vermindering van de ammoniakneerslag en maakt zelfs forse groei mogelijk. Wat deze kwestie nog flink verergert is dat het plan in de gemeente Deurne voorziet in een enorm landbouwwontwikkelingsgebied op korte afstand (1000 m) van het beschermd natuurmonument en Habitatrichtlijngebied de Deurnese Peel. Zelfs wanneer het aantal dieren zich ontwikkelt volgens de marktverwachting van het plan, zal de intensieve veehouderij zich daar dus verder kunnen concentreren. Dit kan er toe leiden dat de ammoniakneerslag in de Deurnese Peel (en

Om de Peelgebieden voldoende te kunnen vernatten, moet ook de waterstand in de aangrenzende landbouwgronden verhoogd worden.

Mariapeel) nog verder toeneemt. Een afstand van 1000 m is namelijk veel te kort. Ammoniak legt veel grotere afstanden af (binnen 1 km slaat slechts zo'n 20 % neer). Bedrijfsuitbreidingen binnen dat ontwikkelingsgebied zullen daarom zeker nog getoetst moeten worden aan de Habitatrichtlijn.

Verdroging onvoldoende aangepakt

Net als in Limburg bevat het plan onvoldoende maatregelen om de verdroging op te lossen. Volgens het plan worden alleen in de 'natte natuurepels' (dat zijn de belangrijkste verdroogde natuuregebieden) vernattingsmaatregelen genomen, tot aan de rand van het gebied. Maatregelen in het aangrenzende landbouwgebied zijn volgens het plan niet aan de orde. Dit terwijl het toch al lang bekend is dat verreweg het grootste deel van de verdroging van de natuur veroorzaakt wordt door de te lage waterstanden en wateronttrekkingen in de landbouwgronden daar omheen! Dit blijkt zeker in de Peel heel duidelijk. Daar zijn zo goed als alle mogelijke interne hydrologische maatregelen al jaren geleden genomen. Desondanks is het er met name in het zomerhalfjaar nog steeds veel te droog.

Het positieve aan het plan is dat bij de natte natuurepels ook de nieuwe natuur behoort. Daar mogen volgens het plan vernattingsmaatregelen getroffen worden die uitstraling hebben naar de landbouwgronden. Het vervelende is echter dat de Deurnese Peel -één van de belangrijkste natuuregebieden- daar niets mee opschiet. Tegelijkertijd stelt het plan namelijk dat daarover in het landinrichtingsplan Mariapeel-Deurnese Peel reeds afspraken zijn gemaakt en dat die prevaleren. En in dat landinrichtingsplan is nou net afgesproken dat de vernatting van de nieuwe natuur géén uitstraling mag hebben! Vernatting in de landbouwgronden buiten de EHS gebeurt in dat plan alleen op vrijwillige basis.

Ook in het ontwerp reconstructieplan gebeuren die vernattingsmaatregelen alleen op basis van stimulering. Er is daarmee geen enkele garantie dat de natuurdoelen in de Deurnese Peel en Groote Peel worden gehaald.

Bent u daar nog lezer? Let op: de zaak wordt nog gecompliceerder, want elders in het plan staat dat de waterschappen een plan uit zullen werken betreffende het langer vasthouden van water in de haarvaten. Dit zou dus weer wél waterconserving in de landbouwgronden betekenen. Het is echter nog onduidelijk in welke mate deze conservering

zal gebeuren. Het doel zal ook niet zijn het vernatten van de natuur in de Peel, maar het voorkomen van piekafvoeren. Natschade in de landbouwgronden zal daarbij zoveel mogelijk voorkomen worden. Het is daarom onwaarschijnlijk dat deze maatregelen voor de Peel voldoende zullen zijn.

Evenals in onze reactie op de Verordening waterhuishouding stelden we dat rond het natuurmonument de Deurnese Peel de hydrologische beschermingszone aanmerkelijk breder dient te zijn dan 500 meter, dat de zone rond de Bult onterecht zelfs helemaal ontbreekt, plus dat er ook een zone ingesteld dient te worden rond de Heidse Peel. De Heidse Peel is weliswaar geen natuurmonument of Habitatrichtlijn-gebied, maar er komen wel soorten voor die volgens de Habitatrichtlijn beschermd zijn en die aan natte gebieden gebonden zijn (Gladde slang en Heikikker).

Groot glastuinbouwgebied in Deurne

In het noord-oosten van Deurne is een glastuinbouwgebied gepland van 75 ha glas. Het zoekgebied hiervoor is nog een stuk groter. We wezen er op dat dit zoekgebied overlapt met de hydrologische beïnvloedingszone rond de Bult, met een geplande robuuste ecologische verbindingzone, met een stuk van het Struweelvogelgebied waar door de Habitatrichtlijn beschermde soorten voorkomen en met de bufferafstand van 500 meter rondom het Stiltegebied De Bult (struweelvogels zijn vogels die gebonden zijn aan een open landschap met struiken, houtwallen e.d., zoals bijv. de Geelgors en Roodborsttapuit).

Recreatie niet goed gezondeerd

In het plan wordt de Soemeersingel als 'recreatieve verbindingssas' aangeduid. We vinden dit niet acceptabel. De recreatieve zonering voor de Peel gaat immers uit van het idee de meest kwetsbare gebieden te ontzien, het centrum rustig te houden en zoveel mogelijk de recreatieve druk op te vangen in minder kwetsbare gebieden. De Soemeersingel ligt echter precies in het centrale deel van het zeer kwetsbare natuurcomplex Deurnese Peel/Mariapeel.

Bij Griendtsveen wordt bovendien een 'recreatieve poort' geprojecteerd. Ons inziens is dat ongerijmd. Volgens de plantekst dient zo'n 'poort' gevestigd te zijn op een plaats waar de natuur een grotere recreatiedruk aan kan, terwijl de meer kwetsbare delen van het gebied worden ontlast. Maar Griendtsveen ligt direct tegen het centrale

deel van de Deurnese Peel. Als er één gebied is wat beslist geen grotere recreatiedruk aan kan dan is het dit wel!

We signaleerden dat camping 'het Kanaaltje', noordelijk van de Heitrakse Peel, volgens afspraak als recreatieve poort van de plankaart is afgevoerd, maar toch nog genoemd wordt in de tekst. Ook op deze plek is zo'n recreatieve poort ongewenst, vanwege de kwetsbare Peelgebieden daar omheen.

Het plan acht het Peelgebied geschikt om natuurgerichte recreatie te stimuleren. We waarschuwden voor de grote kwetsbaarheid van de hoogveennatuur. De recreatiedruk lijkt in de meeste Peelgebieden nu al de kritische grens bereikt te hebben. Het uitgangspunt moet hier o.i. zijn: wel blijven open stellen, maar zeker niet verder open leggen. Daarmee kan dit gebied haar rol behouden als rustgebied voor plant en dier, maar ook voor de rustzoekende natuurliefhebbers. Extra recreatie dient te worden afgeleid naar buiten de Peel. In delen van de nieuwe natuur zijn er misschien mogelijkheden voor nieuwe wandelroutes.

Onze terughoudendheid geldt ook voor de in het plan genoemde 'Peelspiegel'. Pal tegen de westkant van de Deurnese Peel wil het plan hiermee o.a. kleinschalig verblijf en kleinschalige dagrecreatie "in of aan de rand van natuuregebieden" stimuleren. We gaven aan dat hiermee de rust in de Peel onvermijdelijk verstoord zal worden. Ook in de 'Peelspiegel' zelf is die rust noodzakelijk, omdat het grotendeels uit leefgebied voor Dassen en uit rust- en foerageergebieden voor ganzen en Kraanvogels bestaat. Als zo'n 'spiegel' er al moet komen dient hij op voldoende afstand van de Peel en buiten de leefgebieden van kwetsbare soorten te liggen.

Ruimtelijke Ordening en Natuurbescherming

ASTEN 'Avance'

In Asten reageerden we op een recreatie-onderdeel van de gemeentelijke toekomstvisie 'Avance'. De betreffende ideeën zijn door het reconstructieplan inmiddels volkomen achterhaald. De gemeente wilde in de nu nog rustige noordelijke rand van de Peel een nieuwe recreatieve poort (dan denk je in ieder geval aan parkeerruimte, uitgebreide wandelmogelijkheden en een soort bezoekerscentrumpje), aansluitend aan een tot nog toe nauwelijks gebruikte toegang naar de Peel. Ons inziens zou dit de recreatieve zonering van de Groote Peel verstoren. Aan de zuidkant, bij bezoekerscentrum van SBB, is het het drukste en naar het noorden toe wordt het rustiger. Dit dient zo te blijven.

Duurzame locatie?

Onze procedure tegen een vrijstelling van het bestemmingsplan van Asten voor een bedrijf midden in het Gevlocht met een nieuwe varkensstal (zie vorig jaarverslag) leverde helaas niets op, al werd bij de rechter duidelijk dat de locatie ongelukkig is. Het Gevlocht is namelijk een van de belangrijkste foerageergebieden voor ganzen van de Peel, met bovendien bijzondere aardkundige waarden. We hoopten het al te soepele beleid rond de zogenaamde 'duurzame locaties' i.h.k.v. de Reconstructie uit te testen. In dat kader werd namelijk afgesproken dat alleen op die locaties bouwblokken extra uitbreidingsruimte zouden krijgen tot maximaal 2,5 ha. Volgens de definitie van een 'duurzame locatie' moet dat dan zowel vanuit milieu-oogpunt (ammoniak, stank e.d.) als vanuit ruimtelijk oogpunt (natuur en landschap) verantwoord zijn.

Welke locaties duurzaam zijn mogen de gemeenten aan de hand van een provinciale handleiding grotendeels zelf bepalen. Die handleiding bleek voor meerdere uitleg vatbaar. De interpretatie van de gemeente Asten vonden we wel heel erg soepel. Helaas kwamen we aan een test van dit beleid niet toe, omdat de rechter vond dat je bij geringe bouwblokoverschrijdingen niet van (belangrijke) aantasting van waarden kan spreken. Het is inderdaad zo dat ondanks de grote nieuwe stal het bouwblok nog maar weinig overschreden wordt. Maar als er op deze manier getoetst wordt, zouden alle uitbreidingen toegelaten kunnen worden, als het maar beetje bij beetje gebeurt (we vragen ons af of deze rechter wel bekend is met de 'salami-tactiek').

Gelukkig hadden we nog een ijzer in het

vuur: we hadden aangekaart dat voor de uitbreiding met 2900 vleesvarkens een Nb-wetvergunning vereist was. Het ministerie van LNV verleende die vergunning tot een depositie van 15 mol/ha/j op de rand van de Groote Peel. Dat houdt in dat van de gevraagde 2900 varkens er maar 1694 gehouden mogen worden. In het kader van de Nb-wet stelden we ook dat de nieuwe stal in strijd is met deze wet en met de Habitatrichtlijn. De stal tast namelijk de openheid van het landschap aan en daarmee de bruikbaarheid voor de ganzen van het foerageergebied. De ganzen overnachten in de Peel, maar moeten uiteraard ook kunnen eten en dat doen ze buiten de Peel. LNV vond dit aspect van onze zienswijze niet terecht. We maakten daarom bezwaar tegen de vergunning.

DEURNE Bestemmingsplan

We reageerden op het voorontwerp 'Bestemmingsplan Buitengebied' Deurne. De gemeente wil een nog veel groter landbouwwontwikkelingsgebied dan volgens het Reconstructieplan. De waterparagraaf is gebrekkig (we missen bijvoorbeeld een verbod op graven van sloten) en het beschermt bovendien een nog kleinere bufferzone dan afgesproken in het reconstructieplan. De leefgebieden van diverse kwetsbare soorten vallen op veel plekken (gedeeltelijk) buiten de beschermde zones. Opvallend is hoeveel ruimte de recreatie krijgt voor uitbreiding van allerlei activiteiten. Niet altijd nemen we daar genoegen mee. Zo vinden we dat om wildgroei te voorkomen en de rust op kwetsbare plekken te kunnen bewaren, het kleinschalig kamperen en het bouwen van trekkershutten beperkt moeten blijven tot uitdrukkelijk daartoe bestemde, goed gekozen plekken.

Snoertsebaan breder?

De gemeente wil een nieuwe verbinding van het industrieterrein de Kranenmortel aan de zuidkant van Deurne naar de A67. Die zou moeten lopen via de Liesselseweg, via het Moorveld een bocht makend aan de oostkant van het dorp Liessel en verder de Snoertsebaan volgend richting de A67. We keren ons scherp tegen dit project, omdat dat deel van de Snoertsebaan op heel korte afstand van de Peel ligt. De stilte in de Peel zal flink worden aangetast. De weg wordt namelijk behalve breder veel drukker dan nu. Ook betekent het een doorsnijding van het nog in te richten natuurontwikkelingsgebied in het dal van de Soeloop. De voor de Peel noodza-

kelijke vernatting van dat dal zou belemmerd kunnen worden. Bovendien liggen langs de weg diverse foerageer- en leefgebieden van Europees beschermde soorten.

Naar onze mening is de route via de ook al geplande zuidelijke omleiding, de nieuwe omleiding om Vlierden en verder naar de afrit bij 'het ei van Ommel' onvoldoende onderzocht. Volgens de Habitatrichtlijn is het onderzoeken van alternatieven verplicht. We gaven dat aan in een zienswijze tegen de projectprocedure.

Nog meer glas aan Zinkskeslaan?

We namen kennis van nog prille plannen voor een herstructurering van de glastuinbouw in Helenaveen. Daar zou onder meer een uitbreiding bijhoren van bestaande glastuinbouwbedrijven tot 5 ha en ook nieuwe bedrijven aan de Zinkskeslaan. Het gebied ligt binnen de hydrologische invloedssfeer van de Peel en vlakbij de EHS (Ecologische Hoofdstructuur). Dit terwijl eerder na uitvoerige besprekingen een maximum van 3 ha voor bestaande bedrijven was afgesproken.

We hebben altijd al moeite met het volbouwen van landbouwgronden rond de Peel, dus zeker in de aan drie zijden door de Peel omgeven Zinkskeslaan. Het positieve aan het plan is dat kassen aan de Centurioweg, gelegen in de EHS, sneller zouden worden verplaatst. Wij zijn echter van mening dat het sneller realiseren van de EHS geen reden mag zijn om elders meer natuuraantasting toe te laten.

Hooguit de aanwijzing van extra EHS aan de oostkant van de Heittrakse Peel zou het project voor ons interessant kunnen maken. Ook is het plan eigenlijk dubbelop: we hebben al toegestemd in een projectvestiging voor glastuinbouw in het noord-oosten van de gemeente, mede om uitplaatsing van precies dezelfde tuinbouwbedrijven mogelijk te maken (zie ook vorig jaarverslag).

Intussen zijn de Tuinbouwontwikkelingsmaatschappij T.O.M., de gemeente en een commissie voor de Milieueffectrapportage druk aan het studeren op die projectvestiging. Op verzoek verzamelden en leverden we ecologische gegevens aan de M.E.R.-commissie.

Minicampings

Betreffende minicamping de Peeltkant bij Helenaveen, gelegen aan de Centurioweg tegen de zuidkant van de Deurnese Peel, hebben we druk geprocedeerd en overleg gevoerd over onze handhavingsverzoeken

(zowel vanwege de Natuurbeschermingswet als Wet ruimtelijke ordening). We verwachten er in te slagen een uitbreiding van de camping tot pal tegen de Peel weer gedeeltelijk te doen ontruimen, vanwege de ligging tegen een Dassenburcht aan. De gemeente heeft al besloten dat een zonder bouwvergunning neergezet chalet weer weg moet.

We maakten bezwaar bij het ministerie tegen afwijzing van ons handnavingsverzoek op grond van de Natuurbeschermingswet vanwege de uitbreiding van minicamping het Kanaaltje, op nauwelijks 200 meter ten noorden van de Heitrakse Peel. Het gaat daar om hinder door lawaai en verlichting. Ook ligt de camping pal tegen een strook beschermd natuurmonument langs het Deurnes Kanaal. Deze strook is voor trekkende dieren van groot belang als enige directe verbinding tussen de noordflank en de zuidflank van het Verheven-Peel-gebied. De camping zet die oeverstrook onder een zeer grote recreatieve druk.

HORST AAN DE MAAS/SEVENUM Kadernota

We hebben via de Limburgse milieufederatie gereageerd op een concept voor de Kadernota voor Horst-Sevenum-Maasbree (dat is een voorbereidend stuk voor nieuw op te stellen bestemmingsplannen 'buitengebied'). We gaven uitleg over de manier waarop de waterhuishouding van met name de Mariapeel dient te worden beschermd. Het blijkt steeds weer heel belangrijk om goed uiteen te zetten welke wettelijke instrumenten (Grondwaterwet, waterschapskeur, Natuurbeschermingswet, bestemmingsplan) en bevoegdheden je in diverse situaties al dan niet kunt en moet toepassen. Te vaak denkt men bijvoorbeeld dat de waterhuishouding van de Peel niet met aanlegvergunningen beschermd hoeft te worden, omdat bijvoorbeeld 'het waterschap al over het water gaat'.

Ook spraken we ons uit tegen een voorgenomen sterke verruiming van mogelijkheden voor teeltondersteunende voorzieningen. Zelfs in de gevoeligste gebieden rondom de Peel wil de gemeente per bedrijf meerdere hectares aan plastic mogelijk maken; daarbuiten haast onbegrensd.

Omdat men op velerlei manieren de recreatie-business wil stimuleren, waarschuwen we een gezonde recreatieve zonering te hanteren vanwege de beperkte recreatieve draagkracht van de Peelgebieden.

NEDERWEERT Crossbaan eindelijk verplaatst?

Op enkele honderden meters van het beschermd natuurmonument en vogelparadijs 'Sarsven en de Banen' ligt een motorcrossbaan, waarvan het geluid door het hele natuurgebied hoorbaar is en waartegen we al vanaf 1992 procederen. In 2003 wonnen we een beroep tegen de afgifte van een nieuwe milieuvergunning. Daarin had de gemeente weliswaar wedstrijden in de vogelbroedtijd verboden, maar oefenen werd gewoon toegelaten. De Raad van State was het met ons eens dat dit toch niet echt logisch was. De vorige milieuvergunning -die van 2001- was door de Raad van State ook al vernietigd. De gemeente moest nu het besluit dus opnieuw overdoen. Welnu: in 2004 gaf de gemeente voor 1 jaar een gedoogbesluit voor zulke oefeningen, wat betekent dat ze aankondigde niet op te zullen treden tegen het illegale crossen! We maakten uiteraard bezwaar, omdat gedogen volgens ons alleen kan in situaties waarin een definitieve oplossing nabij is. Dan zou er dus een plan moeten liggen om op korte termijn de baan te verplaatsen. Nu wordt op zo'n plan al sinds enkele jaren gestudeerd, maar studeren alleen is niet genoeg. Omdat de betreffende periode te snel om was, bereikten we alleen dat de gemeente

Gemeenten als Horst en Sevenum zien een grote toekomst in de recreatie, maar willen tegelijk alle ruimte bieden aan landschap-ontsierende vormen van landbouw

beterschap beloofde voor de volgende keer. Inmiddels hebben van de gemeente vernomen dat in het voorjaar van 2005 de beslissing over het verplaatsingsproject gaat vallen. Hadden we dat niet al vaker gehoord?

VENRAY Tuinbouwbedrijf

In Venray probeerden we een uitbreiding van een mega-tuinbouwbedrijf met enorme schuren en kassen aan de Middenpeelweg te stoppen. Het gaat hier om een enorme loods plus kas die inbreuk maakt op een markante open ruimte, die van belang is voor onder meer ganzen en Kraanvogels. We maakten bezwaar tegen een vrijstellingsprocedure van B&W. Ons bezwaar werd afgewezen. Vanwege de economische belangen en naar verhouding erg veel betrokken arbeidsplassen bleken gemeente en provincie maar al te bereid in het bestemmingsplan voor dit bedrijf planologisch ruimte te maken. Goede alternatieven ontbraken (zo'n mega-bedrijf kan met zijn dik 100 ha omvang haast nergens anders naar toe). Omdat de relatie met de Peelgebieden niet direct aan te tonen is, achtten we onze kansen bij de rechter, ook met inschakeling van de Natuurbeschermingswet, onvoldoende.

Soeloop

In december zagen we dat waar de Soeloop van oost naar west dwars door de Deurnese Peel gaat, het water van deze afwaterings-sloot door de duikers de Peel in liep (in plaats van normaal andersom). We meldten dit meteen aan Staatsbosbeheer. Enkele dagen later heeft het waterschap het probleem opgelost. De Soeloop bleek door een verstopping ergens buiten de Peel te hoog opgestuwd te zijn.

We hopen maar dat dit probleem zich niet dagen of weken lang heeft voorgedaan. De kwaliteit van het Soeloopwater is namelijk absoluut niet geschikt om in de Peel te laten stromen. Aan de andere kant is een te lage waterstand ook weer verkeerd, omdat de sloot dan nog meer drainerend werkt op de Peel dan nu al het geval is. Dit laatste probleem kan alleen echt goed opgelost worden wanneer in het kader van de landinrichting alle landbouwgronden tussen Griendtsveen en Helenaveen aangekocht zijn die daar op afwateren. Dan kan de Soeloop verondiept worden. Ook het probleem van het te vuile en voedselrijke water wordt dan langzaam minder, omdat de gronden dan niet meer bemest worden.

Al die landbouwgronden in het 'Middengebied' zijn inmiddels aangekocht, behalve die rond de hoeve Willem III en de Julianahoeve. We hopen dat ook deze nu snel zullen volgen. Met het verondiepen van de Soeloop zal een groot deel van de Deurnese Peel 's zomers een stuk natter worden en zal een cruciale bijdrage aan de regeneratie van het hoogveen geleverd kunnen worden.

Zeldzame vegetatie

Ter hoogte van de Horster Driehoek in de Mariapeel ligt langs de zuidkant van de spoorlijn een soort schraalgrasland. Het is eigendom van ProRail. De strook kent al jarenlang een bijzondere plantengroei. In 2003 heeft de plantenwerkgroep van het IVN Deurne, in samenwerking met onze Werkgroep, deze strook geïnventariseerd. Enkele bijzondere soorten: Gevlekte orchis, Heidekartelblad, Ronde zonnedauw, Kleine zonnedauw. In 1996 heeft WBdP de strook ook geïnventariseerd. Toen kwamen er nog soorten voor die in 2003 helaas niet meer aangetroffen werden: o.a. Breedbladige wespenorchis, Grote keverorchis, Welriekende nachtorchis, Moeraswolfsklauw en Gagel. Helaas is in 1997 de strook een stuk smaller geworden, als gevolg van werkzaamheden van het waterschap Peel en Maasvallei. De waterstand tussen de spoorlijn en de weg Griendtsveen - America werd fors verhoogd. Om te voorkomen dat de in de strook gelegen oliepijpleiding onder water zou lopen werd toen ten

zuiden van die leiding een dijk aangelegd. De breedte van de strook grasland werd daarmee ongeveer gehalveerd. Het overgebleven deel is gelukkig wat betreft plantenrijkdom nog steeds zeer de moeite waard.

We constateerden echter dat deze rijkdom verloren aan het gaan is door het de laatste jaren gevoerde beheer. Na het maaien van het grasland wordt het maaisel niet meer afgevoerd. Een dikke laag strooisel blijft achter, waardoor de planten verstikken en de bodem minder schraal wordt. De zeldzame planten worden verdrongen door planten als Riet, Wederik, Smeerwortel, grassen, Brandnetels, etc. We wezen ProRail er op dat de strook onderdeel uitmaakt van het Staatsnatuurmonument Mariapeel, dat de Natuurbeschermingswet er dus op van toepassing is en dat het eveneens is aangemeld als speciale beschermingszone i.h.k.v. de Habitatrichtlijn. We vroegen ProRail om het beheer aan te passen. Hier is nog niet op gereageerd.

Zandafgraving Hoogdonk

Eind jaren negentig hebben wij ons tot het uiterste verzet tegen de uitbreiding van de zandwinplas Hoogdonk, langs de Snoertsebaan in Deurne. Wij vreesden dat deze zandwinning aan de rand van de hydrologische bufferzone rond de Deurnese Peel de grondwaterstand onder de Peel nadelig zou beïnvloeden. Volgens de provincie zou er tussen de plas en de Peel een weerstandbiedende laag zitten, waardoor de plas geen kwaad zou kunnen. Wij konden met allerlei gegevens aantonen dat die laag er niet is. De provincie besteedde daar echter geen aandacht aan, ondanks dat haar eigen externe adviseur ook niet van de aanwezigheid van deze laag uitging. We verloren echter ons beroep bij de Raad van State, omdat deze niet inhoudelijk toetste!

Compenserende maatregelen

Blijkbaar toch niet helemaal van haar eigen theorie overtuigd stelde de provincie wel dat het peil in de plas verhoogd moest worden en dat aan de oostkant van de plas een infiltratiesloot gegraven moest worden. In die sloot moest een bepaald peil worden gehandhaafd. Daarmee zouden de negatieve effecten van de ontgronding gecompenseerd worden. Op grond daarvan werden indertijd de noodzakelijke vergunningen toch verleend. Volgens ons zijn die maatregelen niet voldoende, maar het is tenminste iets.

Voorschriften onvoldoende nageleefd

De afgelopen jaren hebben wij er op toegezien of de vergunningvoorschriften wel nageleefd werden. Die hielden o.a. in dat de grondwaterstand in diverse peilbuizen rond

de plas regelmatig gemeten moest worden. Daar bleek van alles mee mis te zijn.

Bovendien merkten we dat er van de compensatie in de vorm van de infiltratiesloot weinig terecht kwam, voornamelijk door toedoen van het waterschap. In september 2003 constateerden we dat het waterpeil in de infiltratiesloot beduidend lager was dan voorgeschreven in de ontgrondingsvergunning. Daarom verzochten wij de provincie om handhavend op te treden.

Een eerste reactie van de provincie was dat het een zeer droog jaar betrof, zodat er niet voldoende water beschikbaar was. Dit was nota bene juist één van de punten die wij indertijd bij onze beroepen naar voren hadden gebracht. Toen werd bij hoog en bij laag beweerd dat er altijd voldoende water beschikbaar zou zijn.

Vervolgens keken wij eens naar de bij de vergunning tevens vereiste monitoringsgegevens. Hieruit bleek dat sedert het verlenen van de vergunning in 1998 het peil in de infiltratiesloot eigenlijk nooit aan de voorschriften had voldaan. Ook bleek dat Hoogdonk al in 2001 aan de provincie om een herziening van de voorschriften gevraagd had. Hoogdonk verklaarde "dat zij niet wordt bijgestaan door het waterschap om het peil te handhaven".

Er liepen dus twee zaken gelijktijdig: ons verzoek om handhaving en een door Hoogdonk gevraagde aangepaste, nieuwe vergunning.

Tenslotte kwam de aap uit de mouw: de voeding van de infiltratiesloot loopt door agrarisch gebied tussen Hoogdonk en Deurnese Peel. Het waterschap liet daarom de agrarische belangen prevaleren, dat wil zeggen een laag peil in de winter.

Uit het ontwerp van de nieuwe vergunning bleek dat de provincie in deze het waterschap wilde volgen, dus in de winter een laag stuwpeil in de aanvoersloot in agrarisch gebied en daarmee ook in de infiltratiesloot.

De provincie baseerde dit op de vroegere hydrologische studie. Uit dezelfde studie waaruit indertijd zou blijken dat het effect van de plas te compenseren zou zijn, zou nu opeens blijken dat de invloed van de infiltratiesloot maar gering was. Daarom vond de provincie handhaving van het peil minder belangrijk en zou aangesloten kunnen worden bij het stuwbeheer van het waterschap.

Naar de nu voorhanden monitoringsgegevens werd door de provincie niet gekeken. Door ons echter wel en wat bleek: in de winterperiode zou de infiltratiesloot met het door het waterschap gewenste stuwpeil de hydrologische situatie rond de plas alleen maar verslechteren. Het plaspeil ligt dan aanzienlijk lager dan het grondwaterpeil waardoor de plas water onttrekt aan de gronden richting Deurnese Peel.

En dat terwijl er meerdere oplossingen zijn om het nu voorgeschreven peil in de sloot te handhaven. De eenvoudigste is wel het plaatsen van een pomp om zodoende bij een laag peil in het agrarisch gebied toch het peil in de infiltratiesloot te kunnen handhaven.

Bezwaar

Daarom brachten wij in 2004 bij de provincie onze bedenkingen naar voren tegen de nieuwe ontwerp-beschikking ontgrondingsvergunning en maakten wij bezwaar tegen het voornemen van de provincie om ons verzoek om handhaving af te wijzen.

Flora- en Fauna

Ganzen vogelvrij?

Eind 2003 heeft LNV samen met de provincies een akkoord bereikt over een nieuw 'beleidskader ganzen en smienten'. Het is een weinig vogelvriendelijk plan, dat de klok ver terugzet. De provincies willen nu het opzettelijk veront-rusten van ganzen gaan toelaten. Daarnaast komt nog 'ondersteunend afschot'. Dat wil zeggen: men geeft aan bereid te zijn op grond van nog op te stellen faunabeheerplannen (voorjaar 2005) ont-heffingen af te geven van artikel 68 van de Flora- en Faunawet, nodig voor het doden van beschermde diersoorten. Op de Smient, Grauwe gans en Kolgans mag dan gejaagd worden. De Grauwe gans en Kolgans komen ook in en rond de Peel voor en zitten dan veelal tussen de Riet-ganzen. Die laatste worden dan dus ook verjaagd of erger nog: geschoten.

Wat men vergeet is dat in de Peelregio ganzen helemaal geen probleem zijn. Zo is hier (anders dan in bijvoorbeeld de regio west-Brabant) al in geen tien jaar sprake geweest van noemenswaar-dige ganzenschade. Ook staat men niet stil bij Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten die in bepaalde ganzengebieden voorko-men, zoals de Rietgans en Kraanvogels. Aanvankelijk was nog sprake van de aanwij-zing van speciale foerageergebieden, zodat de ganzen in theorie ergens naar toe zouden kunnen. We reageerden op dat ontwerpbe-sluit, omdat er te weinig en te kleine foera-geergebieden waren: alleen één bij de Grootte Peel bij Asten-Heusden. De omgeving van de Deurnese Peel en Mariapeel werd vergeten en ook werd geen rekening gehouden met Kraanvogels, die vaak in ganzengebieden foerageren en gemakkelijk samen met de ganzen kunnen worden verjaagd. Omdat de landbouw die fourageergebieden niet zag zit-ten, werden ze uiteindelijk 'bij gebrek aan draagkracht in de streek' helemaal van de kaart geveegd.

Het ziet er nu naar uit dat er binnenkort een besluit komt, zodanig dat de ganzen toch verjaagd mogen worden, maar zonder dat ze ergens naar toe kunnen. Dat zou wel erg grof zijn. We zullen t.z.t. uiteraard doen wat we kunnen om dit aan te vechten op basis van bijv. de Habitatrichtlijn.

Ree

Ook reageerden we op het Brabants Faunabeheersplan voor het Ree. De jagers wilden daarin op basis van vage gegevens, die op de hele provincie betrekking hadden, aan-tonen dat er een probleem zou liggen rond de stand van het Ree en dat er 'dus' popula-tiebeheer nodig zou zijn. Dat wil zeggen: men wil 'structureel ingrijpen in de omvang van de populaties' (afschieten dus). De provincie vond met ons dat de onderbouwing van het plan niet deugde en besloot alleen uit vrees voor wantoestanden bij het uitblijven van elk afschot het plan slechts voor één jaar goed te keuren.

Duisternis

De milieufederaties zijn een project ter be-scherming van de 'oerkwaliteit' duisternis gestart. We hebben daarvoor enig inven-tarisatiewerk gedaan en naar de BMF wat aandachtspunten aangegeven, als voorberei-ding op toekomstige acties. Bij ons gaat het vooral om glastuinbouw zonder zijschermen, wegverlichting en verlichte sportvelden in de buurt van de Peel.

Arctische gasten in de Peel

Al in 1841 werd door P.E. de la Court melding gemaakt van ganzen in de Peel. Hij beschrijft dat op de volgende manier: "De jacht is daar, ter vergelding van het woeste, overheerlijk; de verzamelplaats van alle watergevogelte, als ganzen, eenden, plevieren en watersnippen, van allerlei soort en elders onbekend." Hieruit blijkt dat toen al de Peel een unieke avifauna herbergde. De aantallen ganzen zullen destijds, gezien de voedselarme omstandigheden, ongetwijfeld vele malen lager zijn geweest dan in het huidige tijdperk van bemeste landbouwgronden. Bekend is dat de ganzen zich te goed deden aan de stengels en ondergrondse delen van het Eenarig wollegras. In deze delen slaat deze hoogveenplant reservevoedsel op.

Tegenwoordig bezoeken elke winter vele tienduizenden ganzen de Peel. Zo werden er in deze regio in februari 2005 bijna 11.000 Toendrariet ganzen en ruim 16.000 Kolganzen geteld. De ganzen zijn afkomstig uit de taiga- en toendrazones van Noord-Rusland en West-Siberië. Via tussenstops bereiken de eerste vogels eind oktober na een reis van een paar duizend kilometer onze contreien. In de loop van november en december nemen de aantallen geleidelijk toe en eind januari - begin februari zijn de aantallen het grootst. Ganzen volgen de vorstgrens; dit

heeft te maken met hun voedselkeuze. Gras en andere kruidachtige planten bevatten de meeste voedingsstoffen als ze langzaam groeien. Onder koude omstandigheden is dat het geval.

Behalve op grasland zijn de ganzen veelal te vinden op de overvloedig aanwezige maisstoppels, waar zij oogstresten en kruiden (vogelmuur) nuttigen. Door hun voedselkeuze veroorzaken de ganzen geen schade. Op het moment dat de boeren vee in de wei zetten of de eerste snede gras oogsten zijn de ganzen al lang en breed vertrokken. Doordat ganzen vooral de eiwitrijke topjes van gras eten, grazen ze een weiland absoluut niet kaal, maar wisselen ze vrijwel dagelijks van foerageerplek. Als de grassen en kruiden een paar weken later weer nieuwe eiwitrijke delen hebben gevormd bezoeken de vogels dezelfde percelen opnieuw. Deze strategie slaagt alleen als er een groot aanbod aan foerageergebied voorhanden is. Het aanwijzen van een beperkt areaal, conform het beleid het ministerie van Ministerie LNV, is bij voorbaat gedoemd te mislukken. De percelen waar de ganzen worden gedoogd, zullen dan worden overbegraasd. Als gevolgen van de regelmatige verjaging gebruiken de ganzen bovendien meer energie, dat vervolgens ook nog gecompenseerd moet worden door meer te eten. Dit betekent juist meer dan minder schade!

De 11.000 Toendrariet ganzen en 16.000

Kolganzen die afgelopen winter de Peel bezochten vormen respectievelijk bijna 2% en 3% van de totale populatie. Indien een gebied regelmatig 1% of meer van een populatie herbergt voldoet het aan de zogenaamde 1%-norm, hetgeen verplichtingen schept voor de Europese lidstaat waarin het gebied gelegen is. Mede op basis van het voorkomen van ganzen zijn de Peelreservaten aangewezen als speciale beschermingszone in het kader van de zogenaamde EG-Vogelrichtlijn. Dit betekent dat de gunstige instandhouding van de soort niet mag worden geschaad.

In strenge winters bezoekt de veel schaarsere Taigarietgans de Peel. Door de lange reeks van zachte winters zijn de aantallen zo laag dat voor deze soort de 1%-drempel niet meer overschreden wordt. Door het huidige beleid van het ministerie verslechtert het leefklimaat van de ganzen in de Peel. De Staat der Nederlanden riskeert hiermee torenhoge boetes. Afgezien van deze financiële perikelen, zouden we toch wat meer respect moeten tonen voor deze schitterende vogels, die elk jaar opnieuw hun praktisch ongerepte arctische wildernis verruilen voor onze dichtbevolkte en geïndustrialiseerde samenleving. Laten we dit stukje oernatuur gastvrij onthalen, zodat we kunnen blijven genieten van de indrukwekkende vluchten ganzen in en rond de Peel.

Voorlichting en educatie

Educatie en voorlichting zijn voor de Peel enorm belangrijk. Als mensen het mooie en de waarden van het gebied niet hebben leren kennen, beseffen ze ook niet het belang van het behoud en de ontwikkeling daarvan. Mede om die reden zijn twee leden van WBdP ook lid van de scholengidsen van het IVN Deurne. Die scholengidsen maken lesboekjes over de natuur voor het basisonderwijs en gaan ook met de kinderen naar buiten, o.a. naar de Peel. De meeste scholen in Deurne doen daaraan mee.

Omdat er erg veel werk zit in het tegengaan van allerlei bedreigingen en het stimuleren van natuurontwikkeling, heeft de Werkgroep niet zo veel tijd om daarnaast zelf aan voorlichting en educatie te doen. Desondanks hebben we ook in 2004 weer diverse activiteiten uitgevoerd:

We hebben met een stand deelgenomen aan de Natuurmarkt in de Warande in Helmond. Ook stonden we met een stand op de markt in Deurne op de bedrijvendag en op de Landschapsdoedag, georganiseerd door het Groenhuis in Nederweert-Eind. We kregen gelukkig hulp van enkele enthousiaste vrijwilligers en van het IVN in Deurne konden we spullen lenen. We hadden een leuke, heel druk bezochte stand. Dat laatste kwam niet in het minst omdat we naast ons 'gewone' info- en fotomateriaal als publiekstrekker allerlei Peel-waterbeestjes lieten zien (o.a. grote libellenlarven). Men kon verder o.a. veenmos door een microscoop en binoculair bekijken. De kinderen konden 'Scoobidoo-en' met Pitrus.

We gaven een lezing over ons natuurontwikkelingsplan de Verheven Peel en hielden een excursie in de Mariapeel voor IVN Spaubeek.

Met ambtenaren van de afdeling (internationale) natuurbescherming van het ministerie van LNV zijn we naar de (omgeving van) de Deurnese- en Grootte Peel geweest, om ze diverse ontwikkelingen die daar spelen te laten zien.

Aan de commissie RO van gemeente Asten gaven we uitleg over wat onze stichting is en doet. We namen deel aan een forum over de Peel, georganiseerd door IVN Asten.

Diverse scholen maakten weer gebruik van het door ons gemaakte boekje 'De Peel moet natter', behorende bij de gelijknamige video inclusief lesboekjes.

We verwierven een subsidie van provincie N. Brabant in het kader van het programma

'leren voor een duurzame samenleving'. Ons project richt zich op zowel het Peelwerk als op educatie. Dat laatste betreft o.a. de zogenaamde sPEEL-kist, bedoeld als ondersteuning van het IVN-scholengidsenwerk en om op stands iets leuks met kinderen te kunnen doen. De jeugd (en andere generaties) wordt geprikkeld tot het zelf ontdekken van de natuur, want educatie mag méér zijn dan het louter overdragen van kennis. We dagen ze uit om op allerlei speelse en creatieve manieren kennis te maken met verrassende schepsels en voorwerpen uit de Peelnatuur.

We zijn bezig met het opzetten van een cursus over de Peel voor o.a. onze Peelwerkers, IVN-leden en docenten, opdat de Peelbescherming door meerderen zal kunnen worden uitgedragen.

Een student van de Radbouduniversiteit Nijmegen, opleiding milieukunde, heeft bij ons zijn eind-stage gedaan. Iemand anders deed bij ons een werkervaringsproject.

Met name de waterbeestjes waren op onze info-stands een goede publiekstrekker

N.a.v. ons 25-jarig jubileum vorig jaar maakten we een CD-ROM van wat we op de jubileumdag vertoond hadden: de powerpointpresentatie over onze historie, de diareeks van het Peelwerk en een foto-impressie van de jubileumwerkdag. Iedereen die ons een gift overmaakte kon op verzoek deze CD-ROM krijgen. De educatie zit vooral in de serie over het Peelwerk. Behalve dat er diverse leuke werkfoto's inzitten wordt er duidelijk uitleg gegeven over het waarom en de resultaten van het werk.

En niet te vergeten: net als eerdere jaren was ook ons uitgebreide jaarverslag van 2003 natuurlijk weer een belangrijk stuk voorlichting.

'Scoobidoo-en' met Pitrus is een van de vele mogelijkheden uit de sPeelkist

Peelwerk

Behalve actie voeren en constructief meedenken staken we ook weer onze handen uit de mouwen. Al voor het 25^e jaar werkten we in de Peel. Samen met de onmisbare hulp van diverse andere vrijwilligers besteedden we voor Staatsbosbeheer 661 uur aan het zagen en knippen van berkebomen in de Deurnese en Heidse Peel. Dit om het oorspronkelijk vrijwel boomloze Peellandschap te bewaren. Anders zouden de zeldzame planten en dieren van het hoogveen verdwijnen.

Op de landelijke natuurwerkdag (6 nov.) die wij mee organiseerden, kwamen maar liefst 65 personen. Leuk was dat we tijdens het werk o.a. een Grote zilverreiger zagen, diverse keren een Houtsnip en een IJsvogeltje. Verder was het uiteraard weer heel gezellig en genoten we van het prachtige Peellandschap.

Naast het 'echte' Peelwerk hebben we twee paddenpoelen in de nieuwe natuur in 'het Molentje' ten noorden van Meijel onderhouden. Verder besteedden we diverse uren aan het rapen van afval en gebiedscontroles.

In de Deurnese Peel en in 'het Molentje' namen we, zoals eerdere jaren, elke veertien dagen voor Staatsbosbeheer de waterstanden op.

Meewerkers gevraagd!

Kom een keer helpen met het Peelwerk. Het is hartstikke leuk en nog gezond ook. Er wordt alleen met handgereedschap gewerkt (niet gevaarlijk). Bovendien kom je in prachtige stukken ongerepte Peel en we maken altijd tijd om daarvan te genieten. Opgeven bij Chris Vieveen via het WBdP-kantoor (0493-354411) of thuis (0492-515683). Het werk gebeurt in opdracht van Staatsbosbeheer, de eigenaar van het gebied.

Werkdagen in 2005/2006

De volgende zaterdagen zijn gepland: 3-9, 17-9, 1-10, 15-10, 29-10, 5-11 (landelijke natuurwerkdag), 12-11, 26-11, 10-12, 24-12, 7-1, 21-1, 4-2, 18-2 en 4-3. Dan stoppen we vanwege het broedseizoen.

De werkdagen starten om 9.00 uur. Waar we bij elkaar komen en gaan werken hoor je bij opgave. Voor gereedschap en werkhandschoenen wordt gezorgd. Deelnemers zorgen zelf voor laarzen, een lunchpakket en eventueel regenkleding. Er wordt tot ongeveer 14.00 uur gewerkt, maar uiteraard staat het iedereen vrij om korter te werken.

foto W. Cruysberg, SBB

Ook groepen zijn zeer welkom en zonodig kan hiervoor een afspraak op een andere dag dan de hierboven genoemde data gemaakt worden. Ook een andere aanvangstijd is mogelijk.

Resultaten van het werk

Dit Peelwerk doen we al vanaf 1980. We begonnen in de Deurnese Peel, die tot 1994 nog eigendom van de gemeente Deurne was. Het belangrijkste was het bouwen van dammen in de nog aanwezige verveningssloten, om de uitgedroogde Peel weer natter te maken. Ook in de Bult en het Zinkske, beide onderdeel van dat beschermd natuurmonument de Deurnese Peel, bouwden we dammen.

Voor de grotere dammen in de wijken (turfafoerkanalen) stelde de gemeente een graafmachine beschikbaar. Het leggen van de dammen werd door ons begeleid. Minstens honderd dammen werden gelegd. Daarnaast bouwden wij met onze vrijwilligers handmatig tijdens het Peelwerk vele tientallen dammen in de sloten en slootjes. De waterstand steeg daardoor flink. We damden niet hoger dan tot aan het maaiveld af. In natte tijden kan het overtollige water de Peel via het maaiveld verlaten. Dat voorkomt te sterke wisselingen van de waterstand en is vooral ook zeer belangrijk omdat op die manier overtollige voedingsstoffen het gebied kunnen verlaten.

Naast het dammen bouwen zaagden en kaptten we bomen om die er ten gevolge van de droogte waren gaan groeien. Dit deden we om het vroegere open veenlandschap te behouden en deels terug te krijgen. Ook wordt het er natter van omdat de bomen veel water verdampen. We doen dit zaagwerk bewust niet overal, maar alleen op die

plekken waar het zo nat is dat de bomen niet meteen weer terug komen. Het is niet erg dat er op sommige plekken wat bos blijft bestaan, zeker aan de randen van het gebied waar je anders tegen de stallen en auto's aan zou kijken. Ook op de open vlaktes die we zo creëren, laten we altijd hier en daar een boompje staan, voor bijv. vogels zoals de Blauwborst en de Klapekster.

Het meeste zaag-, kap- en knipwerk deden we in het centrale deel van de Deurnese Peel, maar ook het grootste deel van de Bult en het Zinkske zijn door ons open gemaakt. Verder hielden we het zuidelijke veenputtencomplex in de Heidse Peel open en de veenputten in de Liesselse Peel. In de Mariapeel bestreden we de Amerikaanse bosbessen in het zuidelijke veenputtencomplex en maakten we de veenputten in het oosten berkenvrij. Verder werkten we in een deel van de Horster Driehoek. Ook aan het Peelrestantje de Scherliet hebben we enkele werkdagen besteed. In de loop der jaren hebben we geleidelijk aan, op een verantwoorde manier, met ons zaag- en knipwerk ruim 400 ha van het Peellandschap open gemaakt en gehouden. Het totale open gebied is nog een stuk groter, als gevolg van de gestegen waterstand door de aangelegde dammen.

Door dit werk is veel van de zeldzame Peelflora en -fauna behouden gebleven. Iets van de resultaten hebben we vastgelegd op de CD-rom die we i.h.k.v. van ons 25-jarig jubileum hebben gemaakt.

We bedanken nadrukkelijk de vele vrijwilligers die ons al die jaren met het Peelwerk hebben geholpen en dat hopelijk zullen blijven doen. Zonder hun hulp was dit niet gelukt!

Grote bonte specht bij nest in berk

Peelwerk en de vogelstand

Vrijwel gedurende haar hele bestaan voert Werkgroep Behoud de Peel beheerswerkzaamheden uit. Vanaf het eerste uur hanteren we hierbij de uitgangspunten vocht, voedselarmoede en openheid. Door het bouwen van dammen trachten we het voor veenvorming optimale waterpeil in te stellen. De voedselarmoede proberen we te herstellen door onze strijd tegen de schrikbarende hoge achtergronddepositie van ammoniak uit de intensieve veehouderijen. De openheid houden we in stand door het zagen/kappen van bomen. Soms vragen we ons af of de beoogde effecten van onze beheersmaatregelen zich ook daadwerkelijk openbaren. Dat de openheid hersteld wordt zie je natuurlijk meteen, maar hoe de natuur daarop reageert is natuurlijk afwachten. Loopt het wel zoals we voorspellen? Wat zou er zijn gebeurd als we geen dammen hadden gebouwd en nooit een boom zouden hebben gekapt? We hebben dit onderzocht voor de vogelstand en geven de resultaten hiervan in deze bijdrage weer.

Hiertoe zijn we op zoek gegaan naar een Peelgebied waarin nooit beheerswerkzaamheden zijn uitgevoerd en waar van verschillende jaren gegevens over de broedvogelbevolking zijn verzameld. Na enig zoeken bleek het aan de noordzijde van de Mariapeel grenzende Peelrestant het Grauwveen aan deze criteria te voldoen. Eind jaren zeventig hebben we nog hard gevochten om dit stukje Peelgebied van de ondergang te redden. Dit is gelukt en het was een van onze eerste grote successen. In het kader van deze strijd is de vogelbevolking van het Grauwveen in 1979 in kaart gebracht (van Noorden & Verhaar 1980). In 2002 heeft Staatsbosbeheer, de huidige eigenaar, het Grauwveen weer opnieuw laten onderzoeken, waardoor er nu twee opnames met een tussenpauze 23 jaar beschikbaar zijn (Vereijken 2003).

In het overzicht zijn de gegevens van 1979 en 2002 met elkaar vergeleken, waarbij onderscheid is gemaakt tussen de vogelsoorten van het open, half open en gesloten landschap. In een oogopslag is te zien dat de soorten van het karakteristieke open Peellandschap vrijwel geheel het veld hebben moeten ruimen ten faveure van de bosvogels. Peelsoorten als Waterral, Sprinkhaanzanger en Rietgors hebben plaats moeten maken voor bosvogels als Grote Bonte Specht,

Zwartkop en Boomkruiper. Binnen de groep van de soorten gebonden aan het halfopen landschap lijken de verschillen op het eerste oog niet zo groot (133 paar in 1979 tegenover 106 paar in 2002), maar als je naar de verschuiving in het soortenspectrum kijkt zijn daar ook opmerkelijke verschillen. Zo is de Blauwborst vrijwel verdwenen, wat naast het dichtgroeien van het gebied ook te wijten is aan de daling van het waterpeil. Bomen verdampen veel meer water dan een kruidige vegetatie, waardoor de waterstand met toenemende verbossing ook daalt. Daarnaast wordt er door de landbouw veel water in de omgeving van het Peelrestant onttrokken. De Zomertortel is verdwenen door ondermeer een intensivering in het gebruik van de landbouwgebieden en mogelijk ook jacht in Zuid-Europa. Dat heeft dus niet zo veel te maken met de verbossing van het Grauwveen. Boompieper en Geelgors zijn nagenoeg gelijk gebleven, omdat deze soorten leven op de overgang van bos naar open gebied. Hierdoor zijn ze nu vooral in de randen te vinden, terwijl ze voorheen op deze overgangen in het gebied zelf voorkwamen.

Gelukkig voert Werkgroep Behoud de Peel in grote delen van de Peel wél beheersmaatregelen uit, waardoor het soorten als de Blauwborst en Sprinkhaanzanger daar wel voor de wind gaat. Voor beheerder Staatsbosbeheer is het erg kostbaar om met betaalde krachten het kleinschalige maar noodzakelijke beheerswerk uit te voeren. De Peel is ongeschikt om grootschalig machinaal bos te verwijderen. De zware machines beschadigen onomkeerbaar de kwetsbare veenbodem. Ideeën om in delen van de Deurnese Peel op deze wijze hout te oogsten ten behoeve van energiecentrales ('groene' stroom) zijn dan ook hopelijk van de baan. Gelukkig houden we de Peel met onze vrijwilligers op een verantwoorde en goedkope wijze open. Mocht u ook daadwerkelijk een bijdrage willen leveren aan het behoud van de karakteristieke Peel(vogel)soorten bezoek dan komende herfst en winter een van onze veertiendaagse werkdagen. U bent van harte welkom!

Geraadpleegde literatuur
Noorden B. van & H. Verhaar, 1980. Grauwveen, een natuurhistorisch overzicht van een bedreigd gebied. Rapport NJN afd. Venray.
Vereijken J., 2003. Broedvogels van het Grauwveen in 2002. Rapport Staatsbosbeheer, Roermond.

Vergelijking van de vogelstand in Grauwveen in 1979 en 2002.

Vogels van open landschap
(heide, pijpenstro en vennen)

	1979	2002
Wintertaling	4 paar	2 paar
Waterhoen	15 paar	0 paar
Waterral	2 paar	0 paar
Sprinkhaanzanger	1 paar	0 paar
Rietgors	16 paar	0 paar
Totaal	38 paar	2 paar

Vogels van half open landschap
(struweel met enkele bomen)

	1979	2002
Zomertortel	14 paar	0 paar
Boompieper	15 paar	15 paar
Nachtegaal	2 paar	0 paar
Blauwborst	14 paar	1 paar
Spotvogel	4 paar	0 paar
Grasmus	6 paar	2 paar
Fitis	66 paar	74 paar
Kneu	3 paar	4 paar
Geelgors	9 paar	10 paar

Totaal 133 paar 106 paar

Vogels van gesloten landschap (bos)

	1979	2002
Havik	0 paar	1 paar
Buizerd	0 paar	2 paar
Zwarte Specht	0 paar	1 paar
Grote Bonte Specht	0 paar	9 paar
Tuinfluit	11 paar	18 paar
Zwartkop	2 paar	20 paar
Tijftjaf	16 paar	42 paar
Goudhaan	0 paar	1 paar
Staartmees	1 paar	6 paar
Matkop	2 paar	4 paar
Boomkruiper	0 paar	2 paar
Wielewaal	2 paar	3 paar

Totaal 34 paar 109 paar

Zingende Blauwborst

Wat doet Werkgroep Behoud de Peel?

Werkgroep Behoud de Peel is een onafhankelijke stichting, die zich ten doel gesteld heeft: het behoud en herstel van het Peelgebied als een hoogveen(achtig) landschap met de daaraan verbonden historische waarden en natuurkwaliteiten.

Ooit besloeg dit hoogveengebied van de Peel een enorme oppervlakte in het grensgebied van Brabant en Limburg.

Ons werkterrein bestaat nu uit de 11 Peelgemeenten, waarin nog Peelrestanten liggen of die (dicht) daaraan grenzen:

Asten
Deurne
Gemert-Bakel (alleen het voormalige Bakel)
Helden
Heythuysen (het voormalige Heythuysen)
Horst aan de Maas (het voormalige Horst)
Meijel
Nederweert
Sevenum
Someren (voor zover gelegen binnen 3 km van de Groote Peel)
Venray.

Voor het behoud en herstel van de Peelgebieden is de Werkgroep al 26 jaar strijdvaardig. In de eerste jaren na de oprichting in 1978 werd alles in het werk gesteld om verdere afgraving en ontginning van de Peel te voorkomen. Zo werden de Deurnese Peel en het Grauwveen een beschermd natuurmonument.

Toen deze gevaren waren afgewend, kon aandacht besteed worden aan beheerswerk in de Peel (dammen bouwen / bomen zagen) en vooral ook aan bestrijding van allerlei bedreigingen van buitenaf, zoals ontwatering, uitstoot van ammoniak en aantasting van het open landschap rond de Peel.

Nog steeds besteden we veel tijd aan het tegengaan van deze aanslagen en aan het geven van allerlei vormen van voorlichting.

Maar de meeste energie steken we al jarenlang in samenwerking met andere belanghebbenden om plannen te maken en uit te voeren voor een betere inrichting van de Peelreservaten en om ze minder kwetsbaar te maken voor bedreigingen van buitenaf. Het belangrijkste voorbeeld daarvan is ons plan voor de Verheven Peel en de landinrichting Peelvenen die mede daaruit voortvloeide.

Verheugende belangstelling

Heel wat landgenoten maken steeds verdere reizen, naar Afrika bijvoorbeeld, of Zuid-Amerika om echte wilde natuur te beleven. Maar gelukkig ontdekken steeds meer mensen dat je zelfs in Nederland volop van natuur kunt genieten.

Die groeiende belangstelling voor onze eigen leefomgeving is ook in het Peelgebied merkbaar. Het aantal wandelaars en fietsers neemt jaar op jaar toe. Werkgroep Behoud de Peel is daar heel blij mee. Wij hebben ons ook altijd ingezet om de waardering voor natuur, cultuur en landschap van de Peel te vergroten, zowel in de streek als daarbuiten.

De kwetsbare Peelnatuur leent zich echter niet voor massale recreatie. Alleen met een zorgvuldig en terughoudend beleid kan worden voorkomen dat te veel recreanten de aantrekkelijke zaken van de Peel onder de voet lopen, letterlijk of figuurlijk.

De Werkgroep zet zich in om alle betrokken partijen hiervan te doordringen. In de afgelopen jaren is al een en ander bereikt, maar er moet nog veel geregeld worden.

U leest er over in dit jaarverslag, dat ook verslag doet van onze taaië strijd tegen bedreigingen als verdroging en ammoniakneerslag en van ons niet aflatende ijveren voor een duurzame veiligstelling van de Peelnatuur.

Een vrijwilligersorganisatie als Werkgroep Behoud de Peel kan deze jarenlange inzet alleen volhouden als ze zich gesteund weet door talrijke supporters.

Laat uw steun blijken door een bedrag over te maken op giro 5356520 t.n.v. WBdP te Meijel.

Hartelijk dank!

Werkgroep Behoud de Peel

Postbus 139

5750 AC DEURNE

0493-354411 wbdp@hetnet.nl

